

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 10

1979 rugsējis

Skiriamas jaunimui

TURINYS NR. 10

Jaunimas [Al Po iulpait]	389
<i>Bernardas Brazdžionis</i> . Skamb s kaip aukso varpas.....	391
M S PROBLEMAS	
<i>Dr. P. Gaidamavi ius</i> . Krišk ionis kolektyvizme	393
<i>K. [Felicitja Kasputyt]</i> , Dvasin s stipryb s požymiai.....	395
<i>Laukys</i> [kun. Jonas Lauri nas SJ]. J s esate pašaukti laisvei	398
RELIGIN S FILOSOFIJOS MILŽINAI	
Vladimiro Solovjovo filosofija.....	401
ISTORIJOS PUSLAPIAI	
[Jonas Ambraziejus]. Vieno dokumento sukaktis.....	405
GYVENTI DIEVUI	
<i>Kard. Stefanus Vyšinskis</i> . At jo laikas (<i>Laiškas Lenkijos jaunimui</i>).....	409
<i>Sakalas</i> [kun. Aleksandras Markaitis SJ]. B ties analogija (Orientacijai vertybi pasaulyje).....	411
<i>Šv. Teres Aviliet</i> . Mano siela (Malda)	412
<i>Loreta</i> [Loreta Užemeckait] Labiau kaip saul šaukdama.....	413
KNYG PASAULYJE	
<i>Ramun Palaukyt</i> [Al Po iulpait]. Pasirinkimo situacija.....	413
<i>Žiemys</i> [kun. Jonas Lauri nas SJ]. Neišgirstas žydryni šauksmas.....	419
SKAITYTOJ MINTYS	
<i>L. Šermukšnis</i> [Edvardas Šiuğžda]. Susim stymas apie T vyn	421
<i>J. M-tis</i> [Jonas Ambraziejus], 75-met nuo lietuviškos spaudos draudimo panaikinimo minint.....	425
RELIGINIS GYVENIMAS UŽSIENYJE	
Spontaniškos atgimimo formos krišk ionyb je.....	427
BAŽNY IA LIETUVOJE IR PASAULYJE	430

...bud siu R pintoj liu:

*Milžinkapiuos varpais nak ia skamb siu,
Kad speiguose po stora miline
Neliant plakus Lietuvos širdis.*

(Balys Sruoga. *Kazimieras Sapiega*)

JAUNIMAS

visais laikais buvo ateities viltis ir pagrindas, pažangos skeid jas ir vykdytojas. Jaun žmoni pilna auditorijose ir klas se, gatv se ir teatruose, šoki ir koncert sal se, kavin se ir bibliotek skaityklose. Kokie jausmai, kokie troškimai gyvena po j madinga išore, tariamai laisva ir nepriklausoma laikysena?..

Retai šiandien becituojami Šatrijos Raganos atsiminimai, kur ji kalba apie vaikišku paprastumu bei tyrumu jaudinant savo brolio *Amžin j lakštel*, parašyt stojant gimnazij . Tame *lakštelyje* tik keli sakiniai:

Pastoju gimnazij ir nors nežinau, kas b t , nepriimsiu pravoslavijos. Iš vis sp k stengsiuos b ti paguoda visiems, o ypa mamai ir t veliui.

Kas iš jaunimo šiandien parašo sau tok *amžin j lakštel* - jei ne popieriuje, tai širdyje?.. Renkam s profesij - pa i geriausi , pa i domiausi , pa i mieliausi širdžiai, kuri nutiest graž lyg keli gyvenim . O k , gij diplom , duosime T vynei, žmon ms, ar toji profesija leis gyventi pagal principus, ar ji garantuos mums vidin laisv ?.. Ar daug kas kelia sau tok klausim - šiandien svarbiau ne kuo b ti, bet kokiam b ti. Prisiminkime carizmo laikus, spaudos draudimo epoch , kai lietuviai gimnazistai rinkosi ne tai, prie ko širdis trauk , bet tai, kas leido likti T vyne ir dirbti savo žmon ms, savo kraštui. Tai buvo tikrai inteligent vertas pasirinkimas, pirm viet keliant bendruosius tautos interesus.

Inteligento vardas ir garb šiandien jau devaluotas. Kiekvienas, gaudantis diplom , formaliai gyja teis vadintis inteligentu, ta iau reikia atsiminti, kad inteligento vardas visais laikais žym jo ir pasaulyje tebežymi ne diplom , ne profesin etiket , bet tvir iausius ir kilniausius principus, iš kuri pirmoje vietoje stovi ištikimyb tiesai, meil savo tautai, sav s paaukojimas vardan kit .

Deja, šiandien aukšt j mokykl jau negalima pavadinti tiesos, tikrosios inteligencijos ugdymo institutais. Jaunam žmogui vienam reikia peitei abejingumo ir indiferentiškumo dykum , pakelti tiesos troškul , dvasinio gyvenimo alk . Ne kiekvienam tai pavyksta, ne vienas suklumpa. Visas mokymo sistemos pob dis slopina tiesos ilges , užgniaužia savarankiško m stymo kibirkšt . Tai ir nesibaigian ios paskait virtin s (kiek ia

iš j tikrai reikaling ?), ir dvasines j gas sekinan ios egzamin sesijos, ir marksistin scholastika, kurios gudriai suformuluotos fraz s išoriškai panašios ties . O tikrieji tiesos ir filosofijos šaltiniai kalinti bibliotek spec. fonduose ir prieinami tik nedideliam mokslinink ratui...

Bet kaip tik tos „tiesos“, priklausomai nuo laiko aplinkybi gyjan ios vis kitok atspalv , jaunoje sieloje s ja tuštum , abejingum , ištrina principingumo s vok ir kelia sunkiai nusakom , bet skaudžiai juntam nerim ir nepasitenkinim , kur v liau užslopina darbo rutina, buities r - pes iai, dvasios tamos nereikalaujan ios pramogos.

Sportas, saviveikla, visuomeninis darbas, pasilinksminimai, turistiniai žygiai, skirti užimti jauno, besimokan io žmogaus laisvalaik , - v lgi sistema priemoni , lydin i ir papildan i dvasios naikinimo darb , kur taip nuosekliai vykdo mokykl programos. Jos tikslas - išlaikyti žmog skub jimo, netikr kasdieni , ta iau iš pirmo žvilgsnio labai svarbi darb sferoje ir tampoje, kad nelikt laiko susim styti, pažvelgti savo vid , paieškoti tikrosios gyvenimo prasm s.

Ta iau jauna siela spontaniškai, instinktyviai ieško sau kelio už tos sistemos rib , ieško idealo, klysta ir ken ia. Paži r kime, kaip geriausioji jaunimo dalis veržiasi etnografinius ansamblius, kraštotyros draugijas, kur dar pulsuoja gyva dvasia, kur yra šiek tiek vilties rasti rutinos nepaliest mint ir žod . Matykime, kaip jauni žmon s skuba vairius steigiamus ir greit uždaromus diskusij klubus, tik damiesi galimyb s išsakyti susitvenkusias mintis, patenkinti vidin nerim ir poreik m styti, ištr kti iš vis labiau material jan io gyvenimo valdžios, atrasti sau naujus minties ir veiklos kelius. Deja, jie priversti nusivilti, nes m s s lygomis visiškas atvirumas ir laisv reikšti savo nuomon ne manoma... Paži r - kime, kiek jaunimo teatruose, kur jis ieško (ir kaip dažnai veltui) atsakymo savo vidaus problemas...

Jaunimui reikia tiesos, reikia vientiso ir nedalomo idealo, laisv s ir erdv s reikštis dvasios pol kiams. Sumaterial jusioje kasdienyb je jis neranda tokio idealo, kuris nuolat kelt siel , v tyt abejingumo, susitaikymo su rutina dulkes, kuris pasirodyt es s vertas viso žmogaus gyvenimo. Bet ar tai reiškia, kad jo iš viso n ra ir negalima rasti? Ne, tai, ko jaunimas siekia ir ieško, jau yra atrasta seniai, su krikš ionyb s pradžia.

Ieškokite ir rasite, belskite ir bus atidaryta, - sako Kristus, tuo užtikrindamas tiesos pažinimo malon kiekvienam ieškan iam, malon , kurios negali (ir kažin ar kada gal jo) suteikti jokia visuomen , jokia aukštoji mokykla. Bet tai malonei reikia nutiesti keli giliu troškimu pažinti ties ir dl jos kovoti tiek savo sieloje, tiek gyvenime, savo dvasios nerimu, nuoširdžiu pasiryžimu dirbti bei aukotis kitiems.

Pavartykime didži j konvertit biografijas ir pamatysime, kad n vienas j neatsivert iš abejingumo ir dvasinio drungnumo, iš prisirišimo

prie materialiai dalyk . J atsivertimas buvo dangaus atsakas karšt tiesos troškim , atkakt jos ieškojim , klaidžiojan ios sielos šauksm . Pagaliau pažvelkime visus didžiuosius dvasios milžinus: kuriam iš j gal tume prikišti abejingum , prisitaik liškum , so i egzistencij ? Ir kuris iš j nebuvo apdovanotas tiesos pažinimo džiausmu ir laime?!

Kiekvienas žmogus pašauktas sunkiai laimei ir didelei atsakomybei savo gyvenimu liudyti ties , ta iau ypatinga atsakomyb skirta tiems, kuriems rankas duodamas galingas pažinimo rankis - mokslas. Tod l taip svarbu, kad kiekvienas jaunas žmogus, eidamas savarankišk gyvenim , savo širdyje nešt si *amžin j lakštel* - priesaik Tiesai, kuri pad s jam surasti vidin harmonij su Dievu, ko šiandien labiausiai reikia m s T vynei Lietuvai ir jos žmon ms, priesaik , kuri garantuos ir apsaugos vidin laisv - t vis didžiausi dovan , kuri Dangus skyr žmogui, išskirdamas j iš gyv n pasaulio, t dovan , kuri teikia prielaid b ti laimingam aukojantis ir darbuojantis kitiems.

[Al Po iulpait]

Bernardas Brazdžionis

*SKAMB S KAIP AUKSO VARPAS VARDAS LIETUVOS,
JEI VES VIDURNAKT J DIDIS DIEVO ŽODIS*

Tikiu aš did j stebukl - Dievo žod .

Žodis suk r dang , žem ir žvaigždes, ir vyšnios žied , žmogaus gyvenim , svajon , meil , ilges ir džiausm , ir ideal siekimus, ir pergali kovoj.

Mes tikime k rybos Žod k nu tapus.

Jis iš amži eina amžius. Didis, šventas!

Ir gyvyb neša žmogui ir tautai,

laisv širdžiai, taik , apdar teisyb s žemei.

Jis - k nas miršt s ir prisikeli s,

jis - siela amžiais gyva.

Ir amžiais gyvas bus lietuviškos k rybos rašytas žodis,

gim s kovoje d l Dievo vardo

ir aug s kovoje d l m s tautos prisik limo,

ir brend s didžiai vis taut kult ros garbei.

O Rapalionio, Donelai io, Daukanto, Valan iaus,

Strazdelio, Baranausko, Vienažindžio ir Maironio,

Kudirkos, Vaižganto ir Putino, ir Ais io žodi!

Ir t kstan io vard toje grandin je šviesiojoj,

nutiestoje per met keturis šimtus,

mes esame jauniausi jos žiedai.

O m s pareiga kaip niekada,

nes ir nelaim m s tautos kaip niekad begalin ,

nes ir pasaulis dar kaip niekad
prie bedugn s kranto nebuvo taip arti.

Bet mes než sim.

M s vilt , kaip didel vaivorykšt ,
nuo krašto iki krašto šviesus tik jimas per kanot dang veda.
Didžiom aukom teužgema diejieji idealai.

Tik tas praeis pro mirt , kas mirties nebijo.

Ir tautos, didel s ir mažos, kaip banga si buoja,
kai supa Viešpaties ranka,
kad išmest krant ir dumbliaus,
ir gintar , ir meil , tartum perlus.

Dabar ne mes tautoj, -
mumyse tauta gyvena.

Ir ia - tremty, ir ten - ištr mime,
ir ten - T vyn j.

Kas tu, lietuvio broli?

Up , žem ar lavonas? Lavonas?
Ar tava tauta - lavonas, amžiams mir s,
ir Paskutinio teismo dien teprikels trimitas?

Tu - žem , tartum motina, pasl pus daig javo, -
kaip žem ir tava tauta, kaip daigas sl ps gyvyb .
Tu - up po ledu? Ateis pavasaris,
ir led numes tvirti pe iai, išneš vis žiem ;
ir b gs srov , ir oš krantai,
ir amžiais b si gyvas!

Kas mes, poetai? Ar dien srov j paklyd s aidas?
Ar žiežirbos, kurios nakty be garso g sta?

Ar švyturys audroj, ar mariose padangi žvaigžd s?

Kas mes? Mini šeš liai? Ar gyvos kr tin s balsas,
ir ateities, ir dabarties tautos širdis ir kankl s?

Kas mes? Kapai? Ar sielos p dsakas ugninis?

Mes - pasaka pavasario,
mes - rož s žiedo kvapas,
mes - meil s atod sis tylus,
teisyb s keršto kardas.

Kovoj - ugnis ir vynas - puotoj, nevilty - paguoda
ir šios dienos ir rytdienos - ir s žin , ir viltys.

Tik pelen ir dulk v jai nupu ia ir blaško...

Mes turim kilt kaip potvynis,

kaip žuolas prieš v tr rankas ištiest ir vest minias,
ir nepal žt, ir augti!

O žodi, b k elegija m s ilgesy T vyn s!

O žodi, b k heroika, kai skelbsim melui kov !

O žodi, b k vis dien mald malda didžioji!
 Teisyb s, Viešpatie, tiesos! Tautoms - taikos ir laisv s!
 Taikos, teisyb s, laisv s m s šventai T vynei.
 R pintoj li Motinai ir Kankinei m s kraujo!

Bet jau teisyb artinas. Ji didel .

Ji švie ia viršum Europos pelen , viršum pasaulio viso.
 Ir milijonai miršta jos vardu,
 ir milijonai - sen diktatori žaislai - j pakasynom šoka,
 ir milijonai tiesia jai rankas iš tundur ;
 sostai kaip lapai paskutin je konvulsijoje dreba.

Ir kyla tankai priešais j ,
 ir kreiseriai ant mari ,
 ir paskutinis atomas j dvi dalis suskyla:

nakt ir dien -
 gyvenim ir mirt ;

ir paskutinio vakaro žaroj š tonas siau ia,
 kad naktys užtek t tam, kas buvo nakt gyvas,
 kas buvo kaip uola aušroj,
 kas buvo brolis broliui.

Ir išvadavimo vis taut didžiojoj švent j
 skamb s kaip aukso varpas vardas Lietuvos,
 jei ves vidurnakt j didis Dievo žodis.

* * *

*Pastovus ir tvirtas lietuviškume gali likti tik tas,
 kuris remiasi giliu protiniu sitikiniu,
 jog Lietuva mums yra ne asmeninio reikalo g ris,
 ne patogi ir saugi asmenin buitis,
 bet kad tai yra objektyvus etinis g ris.*

(Dr. A. Sužied lis)

M S PROBLEMOS

Dr. p. Gaidamavi ius

KRIKŠ IONIS KOLEKTYVIZME

Kolektyvinis žmogus yra kolektyvo egzistencija gyvenantis padaras, jam ištisai pajungtas. Ir kuo labiau jis su juo sutampa, tuo yra laimingesnis ta prasme, kad išvengia konflikt . Toks žmogus yra bevardis, t. y. beveidis, priart j s prie daiktin s egzistencijos. Tokios b senos žmogus dingsta mas je, netenka savo individualios erdv s ir tampa numeriu. Ortega y Gasetas kolektyvistin žmog palygina su beždžioni b riu zoologijos

sode. Jos visk seka, visk girdi, mato, kas dedasi artumoje, rodo savo smalsum , ta iau jos gyvena ne iš sav s, t. y. nem sto, aplinkos nevaldo, vis laik kreipia d mes kitus, išorinius dalykus. Kitaip sakant, j gyvenim lemia išoriniai dalykai ir vykiai, kiti jas valdo kaip marionetes ir net terorizuoja.

Kolektyvizmas žmog pavergia, daro j mechanizmo sraigteliu, individualistin tip absorbuoja bevard , palaida mas .

B dingiausias bruožas - vienišumas. Tai skamba gana paradoksaliai. Jeigu žmogus neranda nuoširdžios dvasin s jungties su kitais žmon is, jis yra vienišas, nors aplink j gyvent milijonai žmoni . Gaus s faktai liudija, kad kolektyve vyrauja savitarpio nepasitik ėimas, kad vienas kito vengia, stengiasi uždengti savo vid oficialia kauce ir taip izoliuotis.

Nuasmenintas, sutechnintas, dvasiškai vienišas ir kolektyvizmo atbukintas žmogus, nepaisant vis civilizacijos lobi , susik r vienos dimensijos pasaul . Jame vyrauja tik horizontali linkm . Vertikali kryptis, vedanti transcendentin pasaul , tapo užtušuota. Jeigu ji kartkart mis ir iškyla, stengiamasi j ignoruoti ir išsitekti horizontalioje dimensijoje. Pavyzdžiui, žmogaus mirtis neb ra jokia misterija. Tai tik vieno numerio išnykimas, fiziologin b tynyb , paprastas kasdienis reiškinys.

Nebežinoma, kas yra žmogus. Matant j , pereinant vairius pasikeitimus, prad ta manyti, kad n ra žmogiškos prigimties. Vieniems tai reiškia - žmogus gali visk , ir tuo b du atranda vilt ; kitiems tai reiškia - žmogui viskas leista, ir d l to paleidžia visas vadžias; tretiems tai reiškia - viskas leistina daryti su žmogumi, ir štai atsiduriame Buchenvalde.

Viendimensiame pasaulyje n ra vietos Dievui. Jo pripažinimas b t jauiamas kaip pagrindinis varžtas. Tod l Dievas žudomas prievarta, net valstybin s j gos priemon mis. Kai XIX a. Ny paskelb *Gott ist tot - Dievas yra mir s*, pats jo autorius jaut pasibais jim ir numat baisius padarinius. O dabar t posak ramiai skelbia rašytojai, mintytojai, ideologai.

Krikš ionies, gyvenan io kolektyvizmo sistemoje, pagrindinis r pestis - nesugniužti, atlaikyti išorin spaudim tvirtu vidiniu atsparumu. Išorinis kolektyvistin s sistemos spaudimas yra milžiniškas, d l to jam atlaikyti reikia herojišk pastang . Dažnai kovotojai pereina pogrind , bet tose pozicijose galima tiktai vegetuoti kaip žarijai pelenuose laukiant, kol užges arba p s tel s stiprus v jas. Tuo tarpu krikš ionies misija yra platusis gyvenimas.

Kolektyvizmas suk r ne tik sumechanint , bet ir sužv rint žmog . Žmogus yra savita, nepakartojama dvasin s b ties tikrov , nepadalinta visuma, egzistuojanti nepriklausomai ir nesukei iama su jokia kita. Tai b ties tikrov . Tai konkretus pavidalas laisvos dvasin s b ties.

Tikrai nepaprastas tas žmogus, kuris yra tikrai paprastas, - sak Kierkegoras (*Kierkegaard*). Taigi išsiskyrimas iš kit , nepaprastumas n ra asmenyb s ženklas. *Asmenyb pa ia savo b timi siekia dialogo, kuriame sielos gal t santykiauti*, - sako Maritenas.

Krikščionies misija - tai asmens iškilimas bei jo ugdymas ir vertikaliosios dimensijos atskleidimas dabarties pasauliui. Būti krikščionimi reikia būti Christoforu, t.y. istorinės misijos žmogumi. Jeigu jis toks būti nepajėgia, jo vieton ateina kiti ir ant jo pėsakūkuria savo pasaulį.

(Iš Lietuvos katalikų mokslo akademijos *Suvažiavimo darbų*. T. 8. Roma, 1974)

* * *

Esminis bruožas, kuris išskiria iš kitų žmogų, vert šio vardo, tai ištvėrimas, nepaisant sunki ir priešing aplinkybių.

(Liudvikas van Bethovenas)

K. [Felicija Kasputytė]

DVASINIS STIPRYBIS POŽYMAI

Tai apeliavimas dvasi, kad ji taptų savo pačios valdove, kad nutrauktų ryšius su melagystėmis ir visu egoizmu, kad kovotų dėl vienintelės ir aukštesnės tiesos, dėl vidinės laisvės, dėl tikrą žmogaus vertybių, dėl šviesios laimės.

Principingumas. Jeigu nori išlaikyti savo principus, būk savimi, kitaip tariant, susikurk tokias dvasias pasauli, kuriame nebūt nei taikstymosi, nei praktinio išskaičiavimo, nei malonumų ieškojimo, nei tuštys vaikymosi. Kas visa daro dėl paradavimo ir tušios garbės, tas negali būti principingas. Jis negali išsaugoti savo principų ir savo vidinės tiesos bei sitikinim. Principingam žmogui svetimas bailumas, išdavyst, neištikimybė sau pačiam, kompromisai su savo širine. Todėl principingumas yra vienas tvirtiausių dvasinės stiprybės požymių.

Susikaupiau savyrštus ir nebylus

Tylis, raminančios vienatvės laukimu,

Širdis nei prievartai, nei melui nepaklus! -

sako mūsų poetas Vincas Mykolaitis-Putinas, giliai apmąstęs principingumo svarbą šioje gadyne, kai taip lengvai parduodami sitikinimai bei idealai, kai tiek daug žmonių, kiek nesielvartaudami, parduoda savo sielą. Nėnai pasidar netgi madinga vaikšioti sudužusi idealų skeveldromis ir kaitalioti savo sitikinimus pagal valdančiųjų nustatytas gaires.

Paniekinęs savo principus, žmogus praranda humaniškumą. Tai neginijama filosofinė tiesa, apie kurią vertėtų mums visiems pamąstyti...

Pasitikėjimas yra savybė, susijusi su viltimi, drąsa, dvasios stiprybe. *Pasitikėjimui, širdie, lig galo*, - pataria Ibsenas, nurodydamas, jog tik tas laimi viską, kas su pasitikėjimu ir šviesia viltimi žvelgia ateitį.

Pasitikėjimui, kad susidorosi su visomis užduotimis, kurios tau skirtos, Jeigu mokysi mylėti ir būti ištikimas. Pasitikėjimui visa širdim ir, nepaisydamas

prievartos bei skausmo, kur tau kiti teikia ir kur pats sau susikuri, siek savo idealo.

Jeigu tu bent kart liautum baimin sis...

Jeigu bent kart nekreiptum d mesio tai, k žmon s apie tave kalba.

Jeigu bent kart nustotum krint sis d l buitini r pes i ir atsid tum dideliems dalykams.

Jeigu bent kart nesavanaudiškai pad tum kitiems.

Jeigu mok tum atsižad ti sav s.

Tada b tum nenugalimai stiprus. Ta iau reikia, kad atsižad jimas pakilt iki maksimalizmo. Toks atsižad jimas išvaduoja iš baim s ir nepasitik jimo vergijos.

Pasitik k kitu žmogumi. Netgi tada, kai skaudžiai nusivilsi, galvok, jog tai išskirtinis atvejis, kuris negali sugriauti tavo pasitik jimo. Tik tada žmogus yra galutinai žuv s, kai nebeturi pasitik jimo. Kas nebeturi pasitik jimo, tas jau žuv s, nors jam viskas ir sekt si.

Žmogus stiprus tik tol, kol tiki savimi. Jeigu tik si savimi, b si stiprus ir nepalaužiamas, nors viskas gri t, nors žmon s siekt sunaikinti tave. Jeigu tur si pasitik jimo, tav s negal s palaužti nei pralaim jimai, nei žmoni pyktis.

Nesakyk, kad nebegali tik ti žmogaus gerumu ir garbingumu. Nesakyk, kad tavo gyvenimas jau pra j s ir nieko iš jo nebelauki... Pakelk galv ir pajusi gaives : kiek daug šviesos aplink tave!

Negalvok apie savo nepasisekimus. Nesigraudink d l sav s ir nesigail l k sav s, nes tada galvosi, kokia li dna buvo tavo vaikyst ir nyki jaunyst . Lengvai surasi kan i grandin savo gyvenime. Tada prad si sk stis, kad esi nelaimingas. Kiekviena nes km , kuri seks po to, dar labiau gilins ir aitrins t b sen .

Jeigu bent kart susižav tum g riu ir grožiu! Jeigu bent vien vienintel kart per vis gyvenim ... Tada tu pajustum tikr j ilges . Tada nepatenkint tav s gudrios kombinacijos ir naudos siekimai. Nesvarbu, kok atsaking post užimtum, kiek pinig b tum sukaupt s.

B k laisvas bent kart gyvenime. Tada ilg sies laisv s per vis gyvenim .

Nesir pink. Visi tie smulk s buitiniai r pes iai yra dvasinio gyvenimo priešai. Psichologas Malfordas taip sako apie r pes ius:

Atsik l s ryt aš galvoju apie vairiausias kasdienio gyvenimo smulkmenas. Visi planai, norai, r pes iai, sumanymai - tos visos mintys dažniausiai sujauktos vien kr v ir jos suvulgarina brangias ryto valandas, kada gal iau g r tis saul tekiu grožiu.

Nesvarbu, kuo r pintumeis. Joks r pestis nevertas to bruzdesio ir nerimo. Marija pasirinko geriausi dal ne tod l, kad nepais savo pareig , bet tod l, kad nepasidav šiokiadieni r pes iams. Ji neleido, kad r pes iai,

bruzdesys užvaldyt jos siel ir suvulgarint mintis. Žmogus tarsi Sizifas nuolat grumiasi su r pesiais: vos tik pasitraukia vieni, bematant atplaukia kiti. Ir taip be paliovos. Rodos, jau veikei vien problem, bet tuojau iškyta kita, kuri v l reikia labai gerai išspr sti. Tai tarsi koks užburtas ratas, iš kurio negali išeiti.

Daugiausia tie r pesiai b na nereal s. Jie neturi jokio pagrindo.

90% mano r pesi buvo nereikalingi ir nenaudingi, - rašo Vinstonas erilis savo atsiminimuose. Jeigu tokio garsaus politiko r pesiai buvo nenaudingi, tad nereik t perdti paprasto žmogaus r pesi reikšm s. Pranc z rašytojas A. Prevo savo heroj s l pomis sako, kad visi r pesiai ir nerimas yra bereikšmiai.

Visos tos kanios ir r pesiai neverti n vieno lašelio vandens, trykštanio iš amžino gyvenimo, - sako rašytojas Fransua Moriakas.

Neb kite bailiai susir pin ... - tai Kristaus žodžiai. Tai raginimas palikti visus rytojaus r pesius, žvelgti lauk lelijas, margaspalv pavasar, auksin ruden. Jausti roži kvap. G r tis vakaro rintimi. Pajusti dievy s dvelksm .

R pestis pats savaime n ra blogis. Negera yra tai, kad tasai r pestis sukasi apie nereikšmingus dalykus, kad kaskart trokštama vis ko nors *daugiau*: daugiau daikt, daugiau pasilinksminim, daugiau materialini g rybi. Dažniausiai kankinamasi d l to, kas visiškai ne vyksta.

R pestis pasitraukia tada, kai nebesieki sau naudos, kai nebeturi egoistini troškim, kai išstumi iš širdies geism. Atsigr žk didži j gyvenimo prasm. Žvelk savo dvasin tobul jim. Žadink savo dvasi turiningomis mintimis ir giliais jausmais. Visa širdimi veržkis prie toki dvasios versmi, kurios transformuoja ir r pest, ir skausm, ir nerimasting ilges.

Kod l tiek daug nereikaling r pesi užsikrauni ant savo pei? Vis daugiau ir daugiau nebeturi sav s. Tu esi genamas išorini impuls, gyveni pagal savisaugos instinkt, kuris laiko tave paviršutinyb je. Kartais suspindi malon s šviesa. Tada tu išsig sti pats sav s. Kartais Malon suteikia skausmo, kad išgelb t tave, kad priverst pam styti.

Išsivadukite nuo r pesi naštos, - moko Šventasis Raštas. Sud kite savo r pesius Visagalio rankas ir b kite ram s. Jis r pinasi ir saugo kiekvien žmogaus žingsn. Kur gl di paukš i ir lelij paslaptis? Jie laimingi tod l, kad yra pasin r tik ši valand l ir neturi ateities r pesi. Kai žmogus visus savo r pesius sudeda Dievo rankas, jis nepatiria nei nerimo, nei baim s, jis yra ramus ir galingas. Jis turi stipri atram, kuri gali atsiremti kiekvienu momentu. Kai žmogus visu savo gyvenimu priglusta prie Dievo, tada jis atsipalaiduoja ir išsivaduoja iš visoki r pesi.

Nekrauk žem s turt. Apimti mirties baim s, pripildome lentynas, spintas ir sekcijas g rybi. Visur ir visk taupome, bijome k nors išleisti. Suburiame aplink save žmones, kurie gal t pad ti at jus negand metui. Kaupiame turtus ir galvojame, kaip geriau juos investuoti. Mes r pinam s

ir kankinam s, kad kuo daugiau naudos išpeštume ir iš savo darbo, ir iš poilsio, ir iš draugys i . Taupome, kaupiamo ir sudarin jame atsargas. Renkam s tai, kas patvariausia, kas ilgiausiai išsilaiko. Ieškome to, kas geriausiai apsimoka. Apskai iuojame, kur daugiausia galima uždirbti.

Mes nuolat susir pin , kad tik nieko neprarastume, kad tik daugiau laim tume. Su šykštuolio atkaklumu saugome tai, k sigyjame. Kiek daug nemigo nakt skiriame tokiems skai iavimams! Kokia daugyb laiko praleista tokiems apm stymams. Kokia daugyb pražudyt dien !

D r ši nakt tu mirsi, - skamba Evangelijos pamokymo žodžiai, skiriami tam turtuoliui, kuris svarst , kaip geriau sukrauti ir išskirstyti savo turtus, kad jo ateitis b t užtikrinta ir laiminga.

Tur k vilt . Viltis - šviesioji gyvenimo palydov . Ji padeda nešti sunki kasdienyb s našt . Kiekvienas žmogus ko nors laukia. Gal jis laukia truput lio laim s, gal pasisekimo darbe, gal šiek tiek viršinink d mesio ir vertinimo, gal... Už vis t maž j vil i slypi didžioji *Viltis*, kuri Dievas žieb žmogaus širdyje. Ji, ta didžioji Viltis, ž ri kaip šviesi palaima. Ji deginte degina šird . Tod l žmogus nuolat veržiasi prie didesn s laim s ir šviesesn s ateities.

Bet kas liks tada, kai ims bl sti visos žem s viltys?

Šie klausimai - ne minorinis pagraudenimas. Gal vert t iš susim s-tymo aukštumos pažvelgti sudužusias žem s viltis, juod nusivylimo skausm . Gal tos sudužusios žem s viltys pažadint didži j šviesi j Vilt , kuri veržiasi transcendencij , Anapus...

Laukys [kun. Jonas Lauri nas SJ]

J S ESATE PAŠAUKTI LAISVEI

klausim , kuo skiriasi gyva medžiaga nuo negyvos, mokslininkai atsako: ji pati organizuojasi - prisitaiko prie s lyg , nugali kli tis, jau nekalbant apie du pagrindinius poreikius - maitinim si ir dauginim si. Žmogaus šis savarankiškumas yra dar didesnis - žmogus s moningai renkasi ir apsisprendžia: tai jo laisv .

Jauno žmogaus laisv s troškimas ypa stiprus - bet kok varžym , net glob jis išgyvena kaip pasik sinim jo laisv . Tod l vaikas veržiasi iš t v globos, nenoriai pasiduoda mokyklos drausmei. Jis laukia momento, kada gal s nusimesti varžtus ir tapti visiškai laisvas - daryti, k nori.

Šios laisv s vardan jaunas žmogus m gsta visk kritikuoti, pradendant t v paži romis, visuomen s tradicijomis ir baigiant mokymo sistema. Nedaug krint s mokslo, jau iasi daugiau išmanantis už profesori . Visa, kas vakarykš ia (kad ir drabuži fasonas), jam atrodo pasen .

Išsiverž s iš vyresni j globos, pats ieško tiesos ir priima tik tai, kas jam atrodo gera. Nor damas pasirodyti savarankiškas, neretai sako *ne ten*,

kur vyresnieji sako *taip*, ir atvirks̄ iai. tariai ir skeptiškai ži ri visas gyvenimo sritis, net religij ; vardan naujumo, nepaisydamas, ar ji tikra, jis priima nauj id j . Kartais priima ir sen , svarbu, kad ji atrodyt naujai. Tuo kaip tik jis nori parodyti, jog yra nusimanantis ir savarankiškas.

Šie jauno žmogaus psichologijos bruožai, kuriuos m gsta kartoti vyresni j l pos, dar n ra dingstis paneigti jaunimo teis laisv . Laisv - negin ijama žmogaus savastis. Jos netur damas, žmogus nesiskirt nuo gyvulio, nuo mašinos. Be jos neb t nei moral s, nei atsakomyb s, nei pareigos, nei heroizmo. Paneigus žmogaus dvasingum ir laisv , jo elgsen tekt aiškinti molekuli organizacija, o teisin kodeks pakeisti patologija, teis jus - gydytojais, d l ko prarast prasm ir teismai.

Laisv - nenuneigiamas faktas. Jeigu nenoriu eiti, kur man sakoma, niekas neprivers koj jud ti. Galiu, vaikš ioj s kaln takeliais, nusileisti sl ni dumblyn . Galiu kopti savitvardos kaln arba l sti pasileidimo kr mus. Galiu laikytis Dievo arba - velnio. Kiekvienas einame tokiu keliu, kur pasirenkame. Laisv - tai m s gyvenimo istorijos pagrindas; ji gali b ti garbinga arba apgail tina. Savo gyvenimo knygos lapus mes patys prirašome.

Spaudoje kartais teigiama, kad laisv s š k 1793 m. pirmiausia paskelb Pranc zijos revoliucija. Tai netiesa. Daug anks iau j paskelb krikš io nyb , kuri taip paveik žmoni s mon , kad, kaip sako Renanas, *vergija pasidar negalima*. Pasak Šatobriano (*Chateaubriand*), š fakt - vergijos išnykim - reikt aukso raid mis rašyti Bažny ios istorij . Pirmasis laisv s medis - Golgotos kryžius. Kur šis medis pasodinamas, ten pražys-ta laisv . Kur šis medis ne leidžia šakn , ten viešpatauja vergija. Kur š med bandoma iškirsti, ten laisv prig sta. Jei visai b t išrautas kryžiaus medis, mes veikiai pamatytume, kaip tarsi piktžol s darže suveš t žmo-ni ydos ir nužudyt laisv - pasaul apgaubt pagonijos ir vergijos tamsa.

Laisv visiems brangi, tik ne visi vienodai supranta, kas ji yra. Kai kas supainioja fizin laisv su moraline. Jie tvirtina: k aš galiu padaryti materialiai, pavyzdžiui, palaikyti silpnesn , tas yra gera; aš turiu teis daryti gera ir bloga. Anot j , apriboti laisv tik g riu - tai j paneigti.

Pasak Leibnico, tikra laisv yra visada siekti to, kas geriau ir kilniau, neleisti, kad nuo to siekimo nukreipt išorin j ga ar vidiniai potraukiai. Kas leidžiasi nukreipiamas nuo g rio, tas vergas. Laisviausias yra tas, kuris visada renkasi g r ir jo siekia be jokios prievartos, nesibod damas, savo vidiniu apsisprendimu.

ia išskyla svarbus klausimas: kuo vadovautis siekiant g rio? Gal potraukiais ar instinktu? Šitaip elgiasi gyv nai. Gal jausmais? Bet pareiga dažnai ver ia imtis to, kas n ra malonu, ir atsisakyti to, kas malonu, taigi, jausmin sfera negali mums vadovauti. V Mykolaitis-Putinas sako:

Yra aistra kaip vilk alkana...

be savo valios ir be noro

žem nutrenktas žmogus.

Aukščiau galia žmoguje yra protas: tai jis nurodo, kas mes esame, koks mūsų gyvenimo tikslas, kokią kelią turime eiti. Protas turi mums vadovauti. Ne veltui liaudis sako: *Galva vis žmog vedžioja*. Bet yra atvejai, kai protui neaišku, kaip pasielgti. Ką daryti tada? Vieni siūlo pasiremti kitų žmonių nuomone, kiti - vadovautis statymu. Bet ir jie ne visada aišku, kaip rinktis.

Be žmonių nuomonės, be statymų, kuriam valstybės, be žmogaus proto, egzistuoja *Protas*, kuris viską tvarko. Žmogaus protas turi žinoti, ką nurodo amžinasis Protas, amžinasis statymas - *Dievas*.

Jaunas žmogus nemėgsta jokių varžtų. Autoritetu jis tenori pripažinti tik patys save. Jis priešinasi bet kokiam patarimui, pastabai, draudimui. Tai esą pasiekus laisvę. Bet taip nėra. Patirtis rodo, kaip lengvai žmonės gali savo rankomis nusikalti sunkius rėžius. Jie nežino, kaip protas sako. Dirba, kada patinka, bet tai be naudos. Aptingęs iš dienos padaro naktį. Sumaną pasilinksinti, iš nakties padaro dieną. Jie neturi sveikos ir aiškios linijos, konkrečiai sieki. Mažmožis jiems virsta kalnu, akmenukas išmuša iš kelio. Sukuria sau „mirtinai būtiną“ reikalą. Juos veda vaizduotė. Kiti vadovaujasi svetima nuomone. Jie daro ne tai, ko patys nori, kas jiems atrodo geriau, kaip supratimu, liepia pareiga, bet tai, ką sako draugai arba mato draugus darant. Draugo žodis - paskutinis. Tai *suaugę darželinukai*. Pasiūlyti išgerti - neatsisakys, girdi juokiantis iš religijos - jos negins, kaimynai neina bažnyčion - ir jis neis. Tai *mini-žmogiai*, avi banda. Treti seka paskui žemas aistras. Tai tie, kuriuos milicija renka iš tarpuvarų, kuriuos gydo venerinių ligų dispanseriai. Vargšai, gal ir supranta, kad slysta pakalnė, bet neturi valios susilaikyti. Jie velka vergo jungą. Tai žmonės, kurie nuo mažens ar jaunystėje atsiskaitę „varžtų“ ir nori būti visiškai „laisvi“. Atmetę protą, šalinę Dievą, jie patys nusivijo botagą, kuriuo plaka save. Ši vergija yra gdingesnė negu senovės vergai, kurie nors fiziškai pavergti, bet buvo laisvos dvasios - gal jom turėti gražią miną ir siekti, ko neturi XX a. savanoriai vergai.

Kaip žmogus tampa vergu? Iš kur atsiranda neigiama tikrovė? Priežastis daug. Tiesiog atlaidžiai žinoti vaiko kaprizus, lepinimas šeimoje neišugdo vaikui tvirtos valios. Visuomenėje - kuo kultas, butelio sureikšminimas - visa tai jauno žmogaus nekėlia, bet smukdo. O dar nepažintas, užslėptas Dievas - ir žmogus neregis aukštesnių horizontų, neturi kilnesnių motyvų, nemato savitvardos prasmės. Toks žmogus nemoka pasirinkti vertybių, nepajigia atsispirti aistroms, nesugeba vadovautis savo galva ir širdimi.

Reikia valios! Valia tvirta tada, kai darome tai, kas mums sunku, kai prisiverčiame, nugalime save. Jaunystėje šis uždavinys atlieka *klusnumas*, kai žmogutis vykdo ne savo, bet vyresniųjų valią. Drausmė ir klusnumas iš mažens - tai kanalas, kuris kaupia valios energiją. Šitaip žmogus pranta atlikti tai, kas jam privalu net tada, kai apima tingulys, kai ne namuose, kai nėra geros nuotaikos, kai pavargęs, kai draugai vilioja ką kitą veikti.

Išviršin drausm vaikyst je turi pakeisti s moninga savitvarda, kuri yra tarsi kraujo gyslos organizme. Savidrausm žmogui reikalinga vis gyvenim . Kas to nesupranta, tas tampa valios impotentu, nebepaj gian iu sav s tvardyti. Tik valia išlygina, kas žmoguje yra kreiva, pristabdo, kas audringa, žadina, kas susting , žaboja, kas netvarkinga, pastumia, kas nejuda. Tik valia žmog padaro žmogumi. Tikrai laisvas tas, kas nevergauja aistrai, nepataikauja jausmui, nenusilenkia spaudimui iš šalies ir klauso tik s žin s. Žmogus su s žine - tai gražiausias apib dinimas. Tai tas, kurio viduje dega pareigos jausmas, kuris ir vienas b damas, ir b ry lieka ištikimas savo idealui, kuris siekia to, kas gražu, kilnu, šventa. Toks žmogus tramdys savo aistras ne d l blog padarini baim s, bet tod l, kad s žin jam kalb s apie doryb s grož , teiks j g išsilaikyti kilniam. Jis stengsis ir kitus veikti kilninan iai, nepal š d l nes kmi . Toks kelias nebus lengvas, bet toks žmogus bus paj gus pakelti sunkumus.

Evangelijoje pasakyta: *Tiesa padarys jus laisvus* (jn 8, 32). Didysis laisv s šauklys ir kovotojas d l laisv s buvo Kristus. Tešvie ia mums Jo Tiesa! Kuo tvir iau jos laikysim s, tuo laisviau ginsim s visko, kas mus žemina, tuo b sime laimingesni.

Vaduotis iš instinkt ir demon vergijos, tarnauti g riui, b ti naudingam visuomenei - didžioji žmogaus pareiga. Tešven ia m s dvasingumas savo pergal - tai bus laisv s pergal ! Sielos laisv yra pasaulio laisv .

Broliai, j s esate pašaukti laisvei! (Gal 5, 13).

RELIGIN S FILOSOFIJOS MILŽINAI

VLADIMIRO SOLOVJOVO FILOSOFIJA

1920-1927 m. Šveicarijos Frib re daug m s studioz , paskatinti Stasio Šalkauskio, savo mokslin ms disertacijoms imdavo Vladimiro Solovjovo min i aspektus ir taip supažindino Vakarus su tuo didžiuoju rus filosofu. V liau, 1932 m. Kauno universiteto profesorius Vladimiras Šilkarškis paraš išsami studij vokie i kalba *Solowjews Philosophie der All-Einheit* („Solovjovo visuotinyb s filosofija). Rus teologas Nikolskis pabr žia, kad VI. Solovjovo paži rose susiliejo naujausia filosofija ir vokiškasis realizmas. Kai kas mano, kad rus s mon s formavimuisi VI. Solovjovas padar didesn tak negu Levas Tolstojus ir Fiodoras Dostojevskis. Vakaruose jis daugiau žinomas iš pranc z kalba parašyto veikalo *La Russie et l'Eglise universelle* (*Rusija ir visuotin Bažny ia*).

Id ja Dievo karalyst s, kuri , kaip T vo Namus, puolusi žmonij veda dieviškoji Išmintis, sudaro VI. Solovjovo filosofijos pagrind . Pirma jame savo k rybos laikotarpyje (1874-1881) filosofas iškelia vaidmen stiatiki Bažny ios, kaip vienintel s tikros ir visuotin s. j vis pasaul atvešianti *Šventoji Rusija*, nes rus tauta - *Dievo nešėja (narod bogonosec)*.

V liau, pradedant 1882 m., VI. Solovjovas ima kitaip suprasti rusišk j mesianizm . Jis uoliai gina šv. Petr , kaip visos Bažny ios galv , ir tuos, kurie paveld jo jo sost . Mesianizmo id jos jis neatsisako, bet teigia, kad rus tauta savo misij gal sianti vykdyti tik vienyb je su visuotine Bažny ia, kuriai vadovauja šv. Petro p diniai. Tik kai susivienys susiskaldžiusios Bažny ios, bus galima kurti *laisv trejybin monarchij* , kur *T vo* vaidmen atliks Bažny ia, *S naus* - klusni valstyb , *Šventosios Dvasios* - laisvoji asmen ir visuomen s k ryba. Taip Kristus, kaip Kunigas, Valdovas ir Pranašas, per savo Sužad tin Bažny i *padarys iš visos žmonių tikr j savo K n* .

Kovodamas su rusiškuoju nacionaliniu egoizmu, VI. Solovjovas pagaliau sitikino, kad jo *laisvoji teokratija* ne gyvendinama, nes nei Bažny ia, nei valstyb , nei visuomen nenori n gird ti apie laisv bendradarbiavim . Matydamas realiai veikian i piktojo gali , VI. Solovjovas pasaulio istorij ima suprasti apokaliptišškai: galutin piktojo paslaptis gl di laisvame pasirinkime - *už ar prieš Diev* ; Kristus atneš ne taik , o kard , ir krikš ioniškosios politikos tikslas es s parengti žmones galutiniam m - šiui - *už ar prieš Išganytoj* .

Toliau duodame Vladimiro Solovjovo knygos *Trys dvasinio gyvenimo pagrindai* ištrauk , kurioje kalbama apie sielos troškimus, jos veržim si prie g rio, prie nemirtingumo, apie tai, kaip t troškim gyvendinti neleidžia gyvuliškoji žmogaus prigimtis, išsiveržianti geismais ir kitokiomis nuod m mis.

Du vienas kitam artimi troškimai, tarsi du nematomi sparnai, kelia žmogaus siel virš regimosios gamtos - tai: 1) *nemirtingumo* ir 2) *tiesos*, kaip dorinio tobulumo, troškimai. Vienas be kito jie neturi prasm s. Nemirtingas gyvenimas be dorinio tobulumo n ra tikras g ris: nepakanka b ti nemirtingam, reikia b ti vertam nemirtingumo, vykdamt visoki ties bei laikantis teisingumo. Bet ir tobulumas, pasmerktas mir iai ir išnykimui, n ra tikrasis g ris. Nemirtingumas be tiesos ir tobulumo bus amžina kan ia, o tobulumas be nemirtingumo - šlykšti apgaul , begalin skriauda.

Nors m s siela geriausiai dalimi trokšta kartu ir nemirtingumo, ir tobulumo, ta iau tikrov je, gamtin je sandaroje, mes neturime nei vieno, nei kito. Žmogus pats ne stengia išsaugoti nei savo gyvyb s, nei dorovinio kilnumo: jis nepaj gus apsaugoti sav s nei nuo k no, nei nuo dvasin s mirties. Mes norime gyventi amžinai, bet gamtos d sniai mums neduoda amžino gyvenimo, palikdami vien jo troškim . S žine ir protu ieškome tiesos, ta iau žmogiško proto sakymas ir s žin s balsas, demaskuodamas m s neteisum , neduoda j g vykdyti ties ir nepadarom s vert nemirtingumo.

Du nesutaikomi aukštesniosios m s prigimties priešai - nuod m ir mirtis - laiko mus savo valdžioje. Dviem didiesiems - nemirtingumo ir tiesos - troškimams prieštarauja du gali nai: neišvengiama kiekvieno k no mirtis ir kiekvienai sielai sunkiai veikiamas nuod m s viešpatavimas. Norime pakilti virš gamtos, bet mirtis sulygina su visa žem s k rinija,

o nuod m padaro net blogesnius už j . Pagal prigimties d sn ken ia ir žmogus, ir šuva, o išminties statymas nepaj gia išgelb ti iš tos kan ios.

Tenkindami gyvybinius savo prigimties poreikius, pagaliau sulaukiame mirties. Tenkindami savo proto poreikius ir tirdami tai, kas egzistuoja, sužinome, kad visa baigiasi mirtimi, kad Visata yra tik mirties karalyst . Geismai veda mus praž t , o protas tik patvirtina j , kaip visuotin pasaulio d sn . Ir m s gyvenimiškoji patirtis, ir moksliniai tyrimai atskleidžia vien dalyk - m s gyvenimo nepaj gum . Toks jis ne d l to, kad jam lemta nutr kti, bet d l to, kad jis nevertas b ti. Ne tik patys ž vame, bet ir kitus žudome. Trokšdami gyventi ne tik patys mirštame, bet ir kitus mariname. Savo gyvyb s negalime apsaugoti, bet svetim gyvenim galime suardyti ir ardome, maitindamiesi svetima gyvybe; tai, kam šitaip darome - d l savojo gyvenimo apsaugos, - t ra iliuzija, nes m s gyvenimas, ir ši akimirk neužtikrintas, laiko t km je tikrai pražus, kad ir kiek sunaikintume kit jam išgelb ti. Taigi m s gyvuliškasis savisaugos instinktas tik skatina nenaudingai žudyti. Maitindamasis kit k nais, žmogus-gyvulys atiduoda save svetimai gamtinei galiai, polinkiu palaikyti save dauginimosi b du. Maitindamiesi imame svetim gyvenim savajam palaikyti, o lytin je srityje atiduodame save kurdami kito gyvenim . Jeigu tokiu b du b t sukuriamas tikras gyvenimas, t. y. tokia gyvyb , kuri paj gt egzistuoti ir b t to verta, m s auka genties labai b t prasminga ir doroviškai kilni. Kadangi dauginimosi keliu sukuriama tokia pat nepatvari ir bloga gyvyb kaip ir m sišk , tai polinkiu daugintis vykdoma nenaudinga savižudyb . Lytin aistra apgaulin ja žmogaus šird meil s pam kle. Ji n ra meil , tik apgaulingas meil s panašumas. Meil - tai vidin vientisa dviej gyvenim j ga. Prigimtoji aistra tik siekia tos j gos, bet ji yra neprieinama, ir aistra visada lieka išor s veikimas, kuris skiriasi nuo abiej vykdytoj : tai jiems gali b ti visai svetima ir net priešiška. Pyktis ar nesantaika m s prigimtiniam gyvenime visiškai tikroviški, o meil jame gali b ti tik iliuzorin .

Tad m s širdis, ieškanti vertingesnio gyvenimo, t. y. gyvenimo iš meil s, turi sudrausti prigimt su jos klystkeliais ir susirasti kitus kelius. Einant prigimties keliu, kai gyvulini poreiki bei potrauki tenkinimas laikomas *galutiniu* gyvenimo statymu, teisinamas žudymas ir savižudyb , visam laikui susitaikoma su mirties viešpatavimu. *Gyvenk pagal prigimt* - reiškia žudyk save ir kitus! Žmogus-gyvulys norom nenorom pasiduoda tokiam likimui. Ta iau žmogaus širdis negali visiškai su tuo sutikti, nes žmogus turi kito gyvenimo laid .

Prigimtinio kelio, vedan io išnykim ir mirt , nepalankum žmogus suvokia ne tik protu: jo s žin jau ia, kad vien prigimtinis kelias neleistinas ir net nuod mingas. Nuod m s arba neleistinum s voka yra grynai žmogiška, antgamtin s voka: ja ir remiasi visa žmogaus dorov . Gyvulys eina ten, kur j stumia ar traukia prigimties polinkiai. Žmogus yra paj gus

sulaikyti gyvulinis prigimties polinkis ir savo protu spręsti, ar jis privalo jam paklusti, ar ne. Gyvulys veržiasi vien egzistuoti, o žmoguje tykla noras išties gyventi.

Nuodminga prigimtis yra žmogui duota, tai nenuginijama. Savo protu ir šžine žmogus jauia ir suvokia savo nuodmingum - smerkia, neigia savo prigimtį. Tačiau šis neigimas nenuėina toliau *minties* ir todėl pasirodo esąs apgaulingas: mintis, kuri smerkia tikrovę, bet negali jos panaikinti, yra bejėgė, silpna, neištikima sau ir šia prasme apgaulinga.

Įdant iš tikrųjų būt pakeista ir pataisyta mūsų nuodminga prigimtis, būtina, kad mumyse reikėtų tikras ir gebantis veikti kitokio gyvenimo pradai, esantis aukščiau esamos, netikusios prigimties. To naujo, geresnio gyvenimo prado pats žmogus negali iš nieko sukurti - jis turi egzistuoti nepriklausomai nuo mūsų valios: mums būtina ta naują gyvenimą *gauti*. Kaip to netikusio prigimtinio gyvenimo žmogus nesukuria, o gauna iš pasaulio, taip ir naują, laimingą gyvenimą jam duoda Tasai, kuris už pasaulį yra geresnis ir aukštesnis. Šis naujas žmogui duodamas laimingas gyvenimas vadinamas *malone*.

Malon yra palaima arba gėris, ne žmogaus išsvajotas, bet realus, toks, kokį iš tikrųjų gauna. Mūsų prigimtis pati savaime neragė; mūsų protas taip pat neragė; gėris perteikti. Tad tenka arba visai atsisakyti gėrio, arba pripažinti, kad jis nepriklauso nuo mūsų proto ir prigimties, kad jis egzistuoja ir reiškiasi pats savaime. Šis nepriklausomai egzistuojantis gėris yra Esybė - gėris ir malonė šaltinis - Dievas.

Žinome, kad pasaulyje gėris neraišvis *pasaulis yra piktojo pavergtas*. Neragė ir paįame žmoguje, nes *kiekvienas žmogus yra melas, neraišvis vieno teisus, suprantantis, daranis geradarys*. Todėl kiekvienu atveju, kai žmogus *veikia nuo savęs* ar paskatintas pasaulio, t. y. pagal pasaulį, pasinrus piktybėje, kiekvien kartą, kai žmogus *elgiasi pagal save* ir pagal pasaulį, jis save ir pasaulį atskiria nuo Dievo. Tad užtvara, skirianti nuo tikrojo Gėrio, arba Dievo, yra žmogaus valia. Bet ta paįia valia žmogus gali nusistatyti neveikti nuo savęs ir nuo pasaulio, nesielgti pagal savo ir pasaulio valią. Jis gali nutarti: *Nenoriu savo valios!* Tos valios atsižadėjimas yra aukščiau jos pergalė. Jis žmogus laisva valia atsižadą savosios valios. Negalima priversti žmogaus atsižadą savo valios ar pakeisti ją: galima ją paveikti, kad atsisakytų blogo veiksmo - baimės ar prievartos būdu - bet ne blogos valios, kuri yra vidinis reiškinys, nepalenktas išorine jėga.

Tik savo valia žmogus gali atsisakyti blogio, ir tik savo valia jis gali pripažinti tikrąją Gėrį - Dievą. Tik jį Dievu, būdamas slaptas bendradarbiavimas tarp paįios dievybės ir žmogaus, reikalingas tiesioginio žmogaus valios dalyvavimo. Tik ti Dievą reiškia pripažinti tą Gėrį, kur liudija mūsų šžin, kurio ieškome savo gyvenime, kurio neduoda mūsų prigimtis ir neranda protas, bet kuris egzistuoja šalia mūsų prigimties bei proto, kaip kažkas savaime. Kitaip turėtume daryti prielaidą, kad tas gėris

arba apgaulingas, arba t ra žmogaus proto prasimanymas, kitaip tariant, jo visai n ra. Ta iau tokios prielaidos negalime daryti moraliai, nes mes patys, kaip dorovingos b tyb s, ir visas m s gyvenimas turi prasm tik tikint tikruoju G riu, arba G riu kaip Tiesa. Privalome tik ti, kad jis egzistuoja pats iš sav s, kad jis yra tikroji tiesa - privalome tik ti Diev . Šis tik jimas yra ir Dievo dovana, ir m s asmeniškąs laisvas bendradarbiavimas.

(Iš rus kalbos vert kan. Stanislovas Kiškis, pareng A. [Ada Urbonait])

ISTORIJS PUSLAPIAI

VIENO DOKUMENTO SUKAKTIS

Maskva (1939.VIII.20)

Telegrama

Ponui Stalinui

<...>

3. J s užsienio reikal ministro pono Molotovo perduot nepuolimo pakto projekt laikau priimtiniu ir manau, kad b tina kaip galima grei iau suderinti visus su šiuo paktu susijusius klausimus.

4. Turinys papildomojo protokolo, kurio pageidauja Taryb S jungos Vyriausy- b , mano sitikiniu, gali b ti suderintas artimiausiu laiku, jei atsakingas Vokie- tijos pareig nas gal t asmeniškai atvykti Maskv pasitarimui.<...>

Malonu b t gauti J s skub atsakym .

Adolf Hitler

* * *

1939.VIII.21

Telegrama

Vokietijos valstyb s kancleriui ponui Hitleriui

D koju už laišk . <...> M s šali liaudžiai yra reikalingas taikus tarpusavio bendradarbiavimas. Vokie i Vyriausyb s sutikimas sudaryti nepuolimo pakt duoda pagrind tik tis ne tik politin s tampos pašalinimo, bet ir pastovios taikos ir bendradarbiavimo tarp m s šali ...

Josif Stalin

Slaptasis papildomas protokolas

1. <...> Tuo atveju, jei vykt teritorini ir politini pertvarkym Pabaltijo valstyb ms (Suomijai, Estijai, Latvijai, Lietuvai) priklausaniose srityse, šiaurin Lietuvos siena laikytina Vokietijos ir SSRS tak sferas skirian ia riba. D l to abi Salys pripaž sta Lietuvos interesus, susijusius su Vilniaus kraštu.

2. <...> Klausimas, ar pagal abiej Šali interesus bus pageidautina palikti nepriklausom Lenkijos valstyb ir kokios tur t b ti šios valstyb s ribos, gal t b ti išspr stas tik tolesni politini vyki raidoje.

Bet kuriuo atveju abi Vyriausyb s š klausim spr s draugišku susitarimu.

4. Šis protokolas abiej šali bus laikomas visiškai slaptu.

Už Vokietijos Vyriausyb : *fon J. Ribentrop*

SSRS Vyriausyb s galiotas atstovas: *V. Molotov*

Maskva, 1939 m. rugpj io 23 d.

* * *

Stalinas pasi l tost už Hitler žodžiais: *Aš žinau, kaip stipriai vokie i liaudis myli savo fiurer , tod l su malonumu si lau išgerti jo sveikat !*

Ribentropas pasi l tost už Stalin [pažodinio jo užrašo vokiškame pos džio aprašyme n ra].

Slaptojo papildomo protokolo pakeitimas

<...> *Slaptojo papildomo protokolo, pasirašyto 1939 m. rugpj io 23 d., l punktas turi b ti pakeistas taip: „Lietuvos valstyb s teritorija atitenka SSRS takos sferai, o iš kitos pus s, Liublino vaivadija ir dalis Varšuvos vaivadijos atitenka Vokietijos takos sferai...“*

Kai tik SSRS Vyriausyb imsis speciali priemoni Lietuvos teritorijoje savo interesams apsaugoti, dabartin Lietuvos-Vokietijos siena, siekiant padaryti j nat ralesn ir paprastesn , tur s b ti ištaisyta tokiu b du, kad Lietuvos teritorija, esanti pietvakarius nuo linijos, nurodytos pridedamajame žem lapyje, atitekt Vokietijai.

Toliau pareiškiami, kad šiuo laiku veikiantys tarp Lietuvos ir Vokietijos ekonominiai susitarimai anks iau min t SSRS priemoni nebus pažeisti.

Už Vokietijos Vyriausyb *fon J. Ribentrop*

SSRS Vyriausyb s galiotas *V. Molotov*

Maskva, 1939 m. rugs jo 28 d.

Molotovo laiškas Šulenburgui

Slaptai

Maskva, 1939 m. spalio 8 d.

Ponas Pasiuntiny,

Turiu garb s patvirtinti, kad sutinkamai su slaptuoju papildomu protokolu d l Lietuvos, pasirašytu 28-29 rugs jo tarp SSRS ir Vokietijos, galioja toks m s susitarimas:

1. Lietuvos teritorija, pamin ta protokole ir nurodyta žem lapyje, prid tame prie protokolo, nebus okupuota tuo atveju, jei Raudonoji armija bus išd styta [Lietuvoje].

2. Vokietijos kompetencijai palikta teis nustatyti dat , kada gyvendinti š susitarim - perduoti Vokietijai min t Lietuvos teritorij .

Prašau Jus, ponas Pasiuntiny, priimti mano aukš iausi pagarbos pareiškim .

V. Molotov

Slaptasis protokolas

1. Vokietijos reicho Vyriausyb atsisako savo pretenzij t Lietuvos teritorijos dal , kuri minima slaptajame papildomame 39.09.29 protokole ir pažym ta prie protokolo prid tame žem lapyje.

2. SSRS Vyriausyb yra pasiruošusi Vokietijos reichui už šio protokolo 1-ame punkte paminėtą teritoriją kompensuoti sumokėdama 7 500 000 aukso dolerių, t.y. 31 500 000 reichsmarki ...

Maskva, 1940 m. sausio 10 d.

Šulenburg
V. Molotov

* * *

Iš Molotovo kalbos, pasakytos 1939 m. spalio 31 Aukščiausiosios Tarybos sesijoje

<...> Lenkijos valdantieji sluoksniai nemažai didžiavosi savo valstybe „stiprybe“ ir savo armijos „galybe“. Bet paaiškinkite, kad užteko trumpalaikio Vokietijos, o vėliau ir Raudonosios armijos smūgio, kad nieko nelikt iš to išsigimusio Versalio sutarties karkasė...

Žinoma, pavyzdžiui, kad per praėjusius keletą metų tokios sėklos kaip „agresija“ ar „agresorius“ gijo visai naują konkretų turinį, naują prasmę. Nesunku suprasti, kad dabar mes negalime naudotis terminais ta pačia prasme, kaip prieš 3-4 metus. Dabar, jei kalbame apie didžiąsias valstybes, tai Vokietija yra padėtyje valstybe, siekiančioje kuo greičiau užbaigti karą - siekiančioje taikos, o Anglija ir Prancūzija, dar tik vakar gražbyliavusios prieš agresiją, laikosi nuostatos, kad karas turėtų būti siamas, yra nusistačiusios prieš taikos sudarymą. Vaidmenys, kaip matote, keičiasi...

SSRS ultimatumas Lietuvos Vyriausybei

1940 m. birželio 14 d. vakare

<...> Sovietų Sąjungos Vyriausybė laiko būtina reikalingu ir skubiu:

1) kad vidaus reikalų ministras Skudra ir Saugumo departamento viršininkas Povilaitis būtų atiduoti teismui kaip tiesiog kalti už provokacijos veiksmus prieš Sovietų Sąjungos gulas Lietuvoje;

2) kad tuojau būtų Lietuvoje sudaryta Vyriausybė, sugebanti ir norinti užtikrinti Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpio pagalbos sutarties padorų vykdymą ir ryžtingai nuslopinti sutarties priešus;

3) kad tuojau būtų užtikrintas laisvasėjimas Lietuvos teritorijoje Sovietų Sąjungos daliniams, kurie bus kurdinti pačiuose svarbiausiuose Lietuvos centruose ir bus pakankamai gausūs, kad galėtų užtikrinti galimumą gyvendinti Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpio pagalbos sutartį ir užkirsti kelią provokacijos veiksams, nukreiptiems prieš Sovietų Sąjungos gulas Lietuvoje. Sovietų Sąjungos Vyriausybė reikalauja gyvendinimo laiko pirmaeile su lyga, be kurios nematoma užtikrinti Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpio pagalbos sutarties padoraus ir lojalaus vykdymo. Sovietų Sąjungos Vyriausybė Lietuvos Vyriausybę sako atsakymu laukia iki birželio 15 d. 10 valandos ryto.

Nurodytą dieną, 1940 m. birželio 15 d. rytą tarybinė armija peržengia Lietuvos-SSRS sieną.

(Lietuvos TSR istorijos šaltiniai. T. IV, p. 769)

Ši vyki komentarai vokie i ir tarybin je propagandoje

Iš 1942 m. išleistos Karlo Jansono broši ros „Seni ir amžinai nauji Brit valdžios metodai“:

<...> 1940 m. vyko katastrofa, kuri ir tur jo vykti. Kur tuomet buvo Anglija? J išdavikiškumas vis labiau ryšk ja. 1941 m. birželio 22 d. buvo iškelta skais ion švieson jos nusikalstama bi iulyst su bolševizmu. Ir dar dr sta angl -žyd mel propaganda tvirtinti, b k Vokietija išdavusi bolševizmui Baltijos valstybes. Jau 1939 m. Londone ir Maskvoje nutarta prijungti Baltijos valstybes prie Soviet S jungos. Ryšium su tuo tur jo prasid ti Vokietijos supimas. 1940 m. vasar pasirod angl -soviet santyki pasekm s. Kai Vokietija Vakaruose lauž angl sutvirtinimus, Sov. S junga užgrob Baltijos valstybes, melagingai ir juokingai tvirtindama turinti apginti tuos kraštus nuo svetim j pavojaus...

* * *

Iš dr. K. Navicko knygos „TSRS vaidmuo ginant Lietuv nuo imperialistin s agresijos 1920-1940 m.“ Vilnius, 1966:

Lietuviškieji buržuaziniai nacionalistai melagingai teig ir dar iki ši dien tebetvirtina, kad es TSRS 1940 m. birželio 14 d. reikalavimai Lietuvos vyriausybei ir papildom tarybin s kariuomen s dalini vedimas Lietuvos teritorij buvo neteis ti ir reišk Lietuvos suvereniteto pažeidim . Ta iau jie nutyli, kad tarybin vyriausyb buvo priversta imtis ši priemoni TSRS ir Lietuvos saugumo stiprinimo sumetimais sutinkamai su Lietuvos ir TSRS savitarpio pagalbos sutartimi tomis s lygomis, kai vyko antrasis pasaulinis karas, kai hitlerin Vokietija reng si užgrobti Pabaltij ir užpulti Taryb S jung , o Lietuvos fašist valdžia savo ruožtu siek paversti Lietuv vokie i imperialist kolonija. Tod l tarybin s vyriausyb s naujos saugumo priemon s, jos pareikšti fašist valdžiai reikalavimai teis ti. Jie visiškai sutapo su lietuvi tautos gyvybiniais interesais, nepažeid Lietuvos suvereniteto, o priešingai - j sutvirtino. Lietuva nebuvo paversta fašistin s Vokietijos placdarmu rengiamam karui prieš TSRS, lietuvi tauta tuo tarpu išveng hitlerin s okupacijos, o kartu ir praž tingo likimo, kur jai reng antiliaudin Smetonos klika, su jusi išdavikišk sand r su Hitlerio vyriausybe.

(Pareng J. M-tis [Jonas Ambraziejus])

GYVENTI DIEVUI

Kard. Stefanus Vyšinskis

AT JO LAIKAS

(Laiškas Lenkijos jaunimui)

Kard. Stefanus Vyšinskis laišku kreipiasi Lenkijos jaunim, žadindamas žmogiškojo ir krikščioniškojo orumo jausmus, gyvo tik jimo dvasi. Laišk 1974 m. paskelb radijo stotis *Vox fidei*. To laiško mintys, kurias pateikiame, atliepia ir m s jaunimo pad t bei ieškojimus, skatina susim styti ir apsispr sti.

Šiandien yra žmoni, kurie mano, kad Bažny ios gyvenimas po Vatikano II Susirinkimo smarkiai tolsta nuo Kalvarijos kalno dvasios, kad ši dien Bažny ia sumažino reikalavimus ir problemas sprendžia taip, kaip diktuoja žmogaus galimyb s, o ne gyvasis Dievas; kad ji toleruoja savo vaik ir mokytojų, vyskup ir vienuoli klaidas, *Credo* ir Bažny ios etik daro reliatyvi, kad faktiškai ji degradoja. M s krašto ir pasaulio spaudoje randame vairi teolog pasisakym, kur Bažny ia nelaikoma *Dekalogo* Bažny ia. J vaizduojama Bažny ia turinti užmerkti akis prieš nuod m, ji bijanti priekaišto b ti pavadinta tradicionalistine, atsilikusia, nemoderniška - tai besigin ijan i teolog ir tiesos mokytojų Bažny ia.

Nepaisant bažnytiniam gyvenime pasitaikan i abejoni ir svyravim, kiekvienas tikintysis visada gali rasti Bažny ioje oficiali Ties. Bažny ia gali didžiutis tur dama garsi išpažin j, kankini ir kalini tarp savo kardinol. Kaip pavyzdžius kelet j pamin siu.

Neseniai mir ekoslovakijos kardinolas *Trochta*, kuris vis savo vyskupavimo gyvenim praleido kal jimuose ir koncentracijos lageriuose. Jis buvo išvytas iš savo vyskupijos ir nuteistas priverstiniam darbams fabrike. Kai jis ten pasirod, darbininkai žinojo, jog vienintel jo kalt ta, kad jis buvo Kristaus Bažny ios vyskupas.

Jugoslavijos kardinolas *Stepani* irgi buvo kalinys ir tremtinys. G l s ir žvak s prie jo karsto Zagrebo katedroje kalba apie prisik lim ir gyvenim.

Toli nuo savo sosto kaip šventasis mir Prahos kardinolas *Beranas*, Dachau kalinys ir m s laik belaisvis. Jo kalt ta pati - jis buvo vyskupas, išpažin s Krist.

Kardinolas *Mindzentis*, Vengrijos primas, taip pat buvo kalinamas. Už k? Ar jis buvo nusikalt lis? Ne. Ar jis buvo savo tautos ir t vyn s priešas? Ne. Jis buvo vyskupas ir išpažino Krist.

Ukrainos kardinolas *Slipyj*, Lvovo arkivyskupas, kuris per 20 met Praleido tremtyje ir kal jime, o dabar gyvena už savo t vyn s rib. Už k? Tikro ir atviro atsakymo jo priešai neduoda.

Pats Dievas duoda atsakym, kokia turi b ti tikroji Bažny ia, jeigu Jis front pasiunt kardinolus, kurie d l Kristaus tapo kaliniais ir kankiniais.

Studentai ir student s! Gyvenkite šiandien Kristaus dvasia. Tai turi bti j s asmeninis liudijimas ir akademin legitimacija, kuri rodyt , kas j s esate. Kas esate ir iš kur ateinate - tai jums pasakyti gali tiktai Dievo Dvasia, kuri jумыse veikia, palie ia j s s žin ir jaudina j s siel .

At jo laikas, kai be baim s galite sakyti:

- Žmogus pasaulyje pasidaro menkavertis, jeigu negerbia sav s, nesaugo ir negina savo žmogiško orumo ir teisi .

At jo laikas, kai, matydami intelektualinio, dorovinio ir socialinio gyvenimo netvark , pagaliau turite tarti savo kolegoms ir koleg ms:

- Gerbkite save kaip asmen , nes at jote iš dangiškojo T vo rank !

At jo laikas, kai vienas kitam privalote sakyti:

- Kolegos, gerbkite savo koleges, nes jos yra b simos Lenkijos motinos ir mes žinome, kad Lenkija gali atgimti tik iš tyr motin !

At jo laikas, kai savo aukl tojams ir profesoriams turite sakyti:

- Mokykite mus tiesos ir nežlugdykite m s doroviškai, neišpl škite mums tik jimo, nenaikinkite m s krikš ioniško ir moralinio gyvenimo, pakeisdami j l kštu be turinio laicizmu, kurio prasm s niekas nesupranta ir kuriuo patys jo propagandistai nebetiki. Neišpl škite mums tik jimo Gyv j Diev , pagarbos ir klusnumo Jo amžiniesiems sakymams.

At jo laikas, kad visur, kur tik b site - mokslo staigose, student namuose - tur tum te pareikalauti:

- Gerbkite mus: mes esame žmon s; neišpl škite mums tik jimo, nes vietoj jo j s nieko vertingo negalite duoti.

At jo laikas, kai savo vyresniesiems ir t vams turite sakyti:

- Jeigu j s negalite ar nenorite, ar neturite laiko mus išaukl ti Kristuje, tai bent savo materialistiniais išskai iavimais nesilpninkite m s dr sos išpažinti tik jim . Neatimkite mums dr sos, kad už l šien s duben l - už pelningesn tarnyb - neparduotume savo orumo, kur mums dav Dievas. Didžiausia nelaim yra ne netik jimas, kuris gali b ti asmenin nelaim ar žmogiškas nežinojimas: didžiausia nelaim yra netik jimo organizacija, ateistin s programos, ateistin s sistemos r mimas visomis valstybin - mis ir visuomenin mis priemon mis.

At jo laikas, kai ir mums, kunigams bei vyskupams, galite dr siai sakyti:

- J s atlaidumas šiandieniam išlepusiam gyvenimui mums nepatinka. Mes nesuprantame, nepateisiname j s baim s kelti mums reikalavimus. Jeigu pastebite m s klaid , parodykite jas mums, nes tai j s pareiga. Mes nenorime baili vadov , kurie nedr sta apeliuoti m s pasirengim aukotis. At jo laikas, kai turite sakyti teisyb net ir tiems, kurie organi-zuoja darbus:

- Vargas jums, jei j s, prisideng socialin s gerov s tikslais, sekmadie-niais ir šventadieniais atimate mums laisvalaik ir sulaukote nuo bažny-ios.

Jie duoda jums rankas kastuvus, lazdas ar kitus rankius ir ragina kasti griovius ar bti varovais medžiokl je. Ar tuo nesiekama atitraukti jaunimo nuo sekmdienio poilsio, nuo Dievo nam ir nuo žmogaus verto gyvenimo? Tai ne jaunimo darbas, kur b t galima ekonomiškai pateisinti. Jums atimamas laikas, reikalingas poilsiui. Po tempto savait s darbo reikia atgauti ir sustiprinti j gas, reikia kontakto su šeima, su Dievo namais ir Eucharistija.

At jo laikas dr siai kalb ti, nes didžiausi t vyn s, tautos ir valstyb s priešai yra bailiai, kurie nepaj gia pasakyti: *Mes to negalime daryti!*

Sakalas [kun. Aleksandras Markaitis SJ]

B TIES ANALOGIJA (*Orientacijai vertybi pasaulyje*)

Tarp dievobaiming kunig yra paplitusi teologiškai pagr sta nuomon ir sitikinimas, kad išrišimas iš vienos sunkios nuod m s arba vieneri šv. Miši atlaikymas atperka ir atlygina visas studijas, išlaidas, vargus, neretai net sveikatos aukas: po vieno tokio išrišimo ar šv. Miši galima b t ramiai numirti - gyvenimas apsimok jo su kaupu.

Vienas šventas vyskupas savo ganytojo laiške tikintiesiems t disproporcij dr sta net taip apib dinti: krikš ionis, jeigu jis iš tikr j toks yra, koks turi b ti, savo moraline verte pasaulio vyki raidoje padaro didesn tak negu visas meninis, mokslinis, politinis-ekonominis veikimas per kelet amži .

Dar pora m sli iš kult rinio gyvenimo. Kod l didis menininkas - vokalistas ar muzikas - už savo k ryb esti užpilamas kalnais pinig , tampa turtuoliu, ta iau tas atlyginimas neprilygsta jo meno vertei? Panašiai galima pasakyti apie didžius mokslininkus, k r jus. Pranc z rašytojas, triskart Nobelio premijos laureatas Fransua Moriakas savo „Gyva i kamuolyje“ (*Noed de viperes*) vaizduoja advokat , kuris saliamoniška išmintimi išsprend vienos šeimynin s žmogžudyst s byl , tuo pagars jo visame pasaulyje ir susikrov pasakiškus turtus. Ta iau šitoje pinig ir turt gausyb je jau iamas kažkoks mokslin s ir menin s k rybos bei jos vertybi neatitikimas. Pilk kiek nori pinig , vis tiek galutinai neapmok si!

Kuo remiasi šita disproporcija? Kas yra jos pagrindas, šaknys ir priežastis? Ši mint kaip tik nori minti vadinamoji *b ties analogija*. Visa labai vairi b tis, apreikšdama begalin savo K r jo b ties turtingum , turi daugyb laipsni , iš kuri trys pagrindiniai - medžiaga, dvasia ir meil bei malon .

Jiems visiems bendra tai, kad jie yra, bet skirtumas tas, kad j buvimas arba b tis (*das Sein, to esse*) reiškiasi vairiomis, visai skirtingomis plotm - mis. Akmuo yra ir žuolas yra, bet akmuo yra negyvas daiktas, o žuolas

turi gyvyb , be galo pranokstan i negyv akmens b t. Toliau - žuolas gyvena ir li tas gyvena. Tai jiems bendra. Bet kaip skiriasi žuolo gyvyb nuo li to gyvyb s! Pirmoji yra tik vegetatyvin , antroji - jau juslin .

Taip ir medžiag , dvasi ir meil vienija tai, kad jie visi yra, bet kokia skirtinga ta b tis! Medžiaginis pasaulis su visais savo makrokosmo ir mikrokosmo stebuklais neprilygsta n vienai pažinimo akto dvasinei apraiškai, nes pažinimas yra per ištis dang nutol s nuo medžiagos.

Taip pat ir dvasios pasaulis su visais civilizacijos ir kult ros stebuklais neprilygsta n vienam antgamtin s meil s aktui, nes šis yra dieviškos kilm s ir prigimties. Tod l ir kalnai pinig negali prilygti ir tolygiai atlyginti meno ir mokslo žygdarbio, nes tai skirtingos vertyb s. Galite kiek norite pl sti tašk , bet linijos negausite; galite kiek norite pl sti plokštum , bet negausite erdv s. Erdv pl sdami iki begalyb s, negausite laiko, lygiai kaip ir laik t sdami iki begalyb s negausite amžinyb s.

Bene pirmasis b ties analogijos m sl tyrin jo didžiausias antikinio pasaulio m stytojas graikas Aristotelis. Jis pateikia graž vairios sveikatos pavyzd : ir oras *sveikas*, ir spalva *sveika*, ir maistas *sveikas*, bet visi jie yra *sveiki* žmogaus organizmo sveikatos atžvilgiu. Palyginti su šia sveikata, anos yra tik ženklai ar priemon s.

Iš viso, kas ia pasakyta, tur t b ti aiškus atsakymas kardinal klausim : kod l b tis yra nepalyginamai vertesn už veikim , o gyvenimas - už k ryb . *B ti Dieve, su Dievu ir Dievui yra krikš ioniško gyvenimo substancija*, kuriai visoks veikimas ir darbas, net malda, yra tik prietapai. Tik tod l ir vair s ligoniai - chroniniai paralitikai, rachitikai, nieko veikti negal dami, taip dažnai padaro stebuklus malon s srityje.

* * *

MANO SIELA,

m styk t begalin meil s džiaugsm , kur turi T vas, pažindamas S n , o S nus, pažindamas T v , ir t liepsning meil , kuria Šventoji Dvasia jungiasi su T vu ir S numi. Kiekvienas t Trij Asmen negali atsiskirti nuo tos meil s ir to pažinimo, nes visi Trys yra viena ir ta pati B tyb . Jie vienas kit paž sta, myli ir džiaugiasi bendru džiaugsmu.

O mano Dieve, kam reikalinga Tau žmogaus meil ? Kod l Tu jos trokšti iš man s? K ji Tau gali duoti?

O Meile, visam pasauliui nor iau skelbti:

- Tik meil padaro mane vert ir teikia dr sos drauge su „Giesmi giesm s" sužad tine tarti žodžius: „Myliu Tave, Mylimasis!" Tik meil leidžia man manyti, kad mano meil yra reikalinga Tau, mano Dieve, mano Sužad tini ir mano Aukš iausiasis G ri!

Ta iau meil neturi b ti važduot s padaras, ji privalo reikštis darbais. O J zau, ko nenuveiks siela, užsidegusi meile Tau! Kas

Tave tikrai myli, tas myli visa, kas tik yra gera; tas trokšta visokeriopo gero, jį palaiko ir brangina. Jis jungiasi su visokiu geru. Jis nieko kito nemyl, tik ties ir tai, kas yra meilės verta. Viešpatie, kas tikrai Tave myli, nebėgali pamilti žemės tuštybi. Vienintelis jor r pestis, kad tik Tu būtum juo patenkintas. Jis miršta iš troškimo laimėti Tavo meilę ir nori tave vis savo gyvenimui atiduoti kaip auką, kad tik galėtų labiau pamilti Tave.

Viešpatie, leisk man dabar pajusti tave laimę, kuri jausiu mirties valandą, kai galėsiu Tau pasakyti, jog už viską labiau myliu jaut Tave, kuris mane teisi! O kaip viltingai stoviu prieš Tave su visa savo nusikaltimų našta! Tai bus sugrąžimas Tave, Tave, karalyste To, kur taip myliu jaut ir kuris taip labai myli mane.

(Šv. Teresė Avilietė)

Loreta [Loreta Užemeckaitė]

LABIAU KAIP SAULĖ ŠAUKDAMA

ištiesk rankas ir juokis,
nes nėra dienos tokios ir nėra nakties,
kada pavargt rankos Kažkieno,
kada išsklyst mintys ir nurimt akys To,
kurs amžiais saugo, stato, kuria ir globoja,
kuriam mes esam broliai ir vaikai,
pavarg ir nuklydę,
pasirengę grįžti ir myli ti...

KNYG PASAULYJE

Ramunė Palaukytė [Al. Po iulpaite]

PASIRINKIMO SITUACIJA

Žmogus ima save suvokti tik atsidūręs vadinamojoje kraštutinėje situacijoje: tik didelio pavojaus ar mirties akivaizdoje atsiskleidžia žmogaus dvasinė vertė ir jo gyvenimas gyja amžiną prasmę arba amžiną beprasmybę. Ši mintis itin aiškiai iliustruoja dvi knygos apie Štuthofio koncentracijos lagerį. Tai Stasio Ylos „Žmonės ir žvėrys“ ir Balio Sruogos „Diev miškas“. Jos parašytos beveik prieš trejetą dešimtmečių, išleistos viena - Amerikoje, kita - Lietuvoje, bet išlieka aktualios ir šiandien kaip žmogaus tvirtumo, dvasios pergalių liudytojos.

Abu autoriai prajotę patalpos lagerio pragara, iškentę pažeminimą, badą, mirtiną ligą pavojų, tačiau dvejus nelaisvės metus jie žvelgia skirtingai. Balys Sruoga - su humoru, tarpais pereinančiu skaudžiu sarkazmu, Stasys

Yla - su humanisto kunigo li desiu ir tragizmu. Tragizmo esama ir Balio Sruogos knygoje, bet jis paslptas po šmaikšniu žodžiu, rašytojo plunksnos žaismu. B. Sruoga Štuthof vaizduoja tarsi iš viršaus, žiurdamas į lyg baltą spektaklį. Jo žvilgsnis ir žodis stebina taiklumu, pastabumu, taikumu, tik retkarais pratrūkdamas kaltinimu, nepaliecia kenčia žmogaus dvasios gelmi. Pats kentdamas, mirtimi vaduodamasis, jis išlieka žiurdo vaidmenyje, nivaland lei nenusileidžia scenai, tarsi nematyt šalia esančių draugų kanios ir kovos dėl savo dvasios išlaikymo, tarsi bijot susigraudinti dėl visus ištikusios nedalios, užtat pagrindinis dėmesys skiria bendriems lagerio gyvenimo ir kančių vaizdams, esesininkams ir prižiūrtojams paveikslams. Vien kitą kankinio šūkiu nubrėžia tik patrauktas kokio netikto poelgio nepaprastumo.

Stasys Yla, atvirėkšniai, nivaland lei nepasitraukia nuo savo likimo draugų, pastebi ir fiksuoja kiekvieną dvasios pakilimą ir nuopuolį. St. Yla, kaip ir B. Sruoga, nemažai kalba apie žiaurumus, bet pagrindinis jo dėmesys nukreiptas kanios brolius, kuriuos, laisvę pažįstamus ir nepažįstamus, susiejo viena kalinio grandinė. B. Sruoga tame pačiame pragarė jis irgi žvelgia į tarsi iš aukščiau, bet tas „aukščiau“ reiškia dvasinį aukštumą, kuri ir juodžiausi neviltingi, ir didžiausio išsekimo momentu nušviečia ypatingą šviesą.

B. Sruoga dėl to šiandien aktualiau pažvelgti St. Ylos knygą, kaip kiekvieno žmogaus dvasios istoriją. Šiandien, kai tokia skauda dvasios nelaisvę, labai jaudinamai skamba tai žmonių, lietuvių šviesuolių, inteligentų išgyventa drama. Drama žmonių, dvejus metus išbuvusi kritinėje situacijoje. Vienoda aplinka, kasdienis pažeminimas, kasdien jau ne dvasinys, o grynai biologinė kova dėl gyvybės, kai visą kojos centre atsisloja baltynas kaip nors išlaikyti senkančias jėgas, savotiškai sulygina, suniveliuoja žmones išoriškai, kad iškelti ir parodyti tikruosius dvasios turtus.

Štuthofas buvo Žmogaus akademija. Gal jai ir pažinti tikrą ir autentišką žmogų - ne toką, koks jis laisvę rodosi. Jokia mokykla, joks visuomeninis darbas neparodo iš vidaus draugų tokių, kokie jie yra. Net šeima neturi tokių lyg žmogaus dvasiai stebėti kaip kalimas arba kacetas. Tai vienas nuo kito nepasitraukia dienomis ir naktimis, tai visada matomas, girdimas, stebimas; pagaliau ir nebėra ko varžytis, nes niekas ir tavęs nebeskiria nuo kitų.

Toks „sulygintas“ žmogus tarsi praranda teisingybą žmogumi sau - savo profesijai, artimiesiems, savo pomėgiams: jis tampa liudytoju kai ko daugiau - savo tautos, religijos, savo asmenybės principams. Kacete žmogus liudija ne žodžiais, o gyvybe. Toks žmogus-liudytojas kaip tik ir atsiskleidžia Stasio Ylos knygoje. Autoriaus jautrumas šiuo liudijimu iškelia iki tragizmo, nevengdamas šeskių, prieštaravimų, skausmo.

Lietuvi inteligent grup (46 asmenys), atsid rusi Štuthofe už pasipriešinim vokie i sumanymui sudaryti lietuvi SS legion , bendroje kalini mas je išsiskyr laikysena ir paži r tvirtumu - savo dvasios kaina jie nepirko geresn s pad ties kacete net mirties agonijoje saugodami žmogišk j vert , orum , remdami ir šelpdami v liau atvežtas kitas lietuvi grupes ir visus, kurie buvo reikalingi pagalbos.

Devynet gyvybi nusineš pirmosios dvi savait s, dar kelet nusiskyn mirtis nežmoniškomis evakuacijos s lygomis. Kiti, naudodamiesi kiekviena prošvaiste, lengv jan iomis režimo s lygomis su nužmoginimu kovojo darbu, mokslu, kalb studijomis, k ryba.

Menas ir mokslas buvo vis d lto didelis kalinio laim jimas. Laim jo jame žmogus, geresnis, negu sistema nor jo. Laim jo dvasia, kuri nerimo nem s ius ir nek rus. O kai m st , k r , džiaug si, - neju iomis dar si skaidresn .

Tarp vis t priemoni dvasiai palaikyti, tarp menk atsipalaidavimo prošvais i buvo viena - pati galingiausia, pati reikšmingiausia. Tai malda, kuri, kaip ir visa kita, kas žmogiška, kacete buvo draudžiama.

Didesn s Dievui garb s negali b ti, kaip šita laisvu noru Jam siun-iama malda. Vienintel dieviška laisv šiuose nelaisv s namuose tur jo b ti labiausiai pagerbta. Tyli malda patikrinimo metu, kada kalinys pasmerktas ilgam beprasmiam stov jimui, skaudus atod - sis Diev kan ioje, bendra malda prieš užmiegant, lyg bendras tik jimo išpažinimas ir pagaliau šv. Miši auka tamsiame sand - liuke, kada altorius - du vienas ant kito sustatyti suolai, kada vietoj liturgini drabuži kunig tedengia dryžuotas kalinio ap-daras. <...> Tokiomis aplinkyb mis apsinuogina ir apšvalo dvasia, joje pabunda vidin s laisv s ir g rio troškimas, kurie nutiesia tilt dang , ir Dievas nusileidžia vargan , prakeiksmu pažym t žem sustiprinti ken ian io žmogaus šird . sp dis buvo neapsakomas. Netilpo galvoje, kad štai meldžiam s drauge su laisv je esan-iaisiais ir ia, m s tarpan, atsikvie iame eucharistin Diev . Kam-bary - mirtina tyla. Atrod , draugai nedr so kv puoti. Tik juntamai kiekvienas šluost si ašaras, riedan ias skruostais. Gyvenime gali-ma užmiršti visk , bet ši sp dži niekada, nors jie apib dinti n ra manoma.

Suprantama, ne visi vienodai giliai išgyveno. Išoriškai kaceto sulyginti, viduje kiekvienas gyveno sav , skirting gyvenim .

Mes ieškojome Dievo kiekvienas eidamas savu keliu. Ta iau tikr j gyv Diev surasti žmogui negreit pavyksta, kai kam gal ir iš viso nepavyksta. Kaceto s lygos, kurios sukre ia žmog iki gelmi , anaip-tol dar n ra tikroji mokykla žmon ms pasikeisti. Kas jo Dievo keliu, tas j ia pagilino, kas juo n jo - mažai pasimok . Gal tie išgyvenimai v liau tur s savo takos.

Gilindamasis kiekvieno dvasios pasauli St. Yla duoda tikinamus, psichologiškai pagrįstus portretus, atskleidžia vidinį santykio su Dievu dramą, kuri gimdavo dėl žmoniškumo nežmoniškomis sąlygomis. Tikinami, jautriai pavaizduoti ekleziografo J. Tymlio, latvių ir lenkų inteligentų charakteriai, paliestos sudėtingos nacionaliniai santykių problemos.

Ne visi lietuviai iš jo laisvės: vieni mirė, nepakalėjo kacetų priespaudos, ligoninė (broliai Tumai, Masaitis, Bauba, Januševičius, Kerpis ir kt.), kiti krito kaip pasiaukojimo ir gerumo kankiniai (kun. Alfonsas Lipninas, studentas [Aukštesniosios technikos mokyklos absolventas] Šapalas, švietimo tarybos narys Germantas), treči, sunkiais keliais grįžė Lietuvai, žuvo nelygioje partizanų kovoje (J. Noreika)...

Nelengva žodžiais nusakyti jo dvasios didybą, pakylančią net iki šventumo, iki visišką savęs atsižadėjimo. Juk ar ne beprotiškos drąsos reikalavo iš gydytojo Starkaus darbas ligoninėje, pilnas pasiaukojimo ir rizikos. Kacete rizikuojama nei daug, nei mažai - savo galva... Ar ne šventumo aukštumas siekia nuolatinis kun. Lipnino atsidavimas kitiems, užmirštant save? Ar ne tokie pasiaukojimai reiškia Šapalo ir Rimašausko darbas kuriant ligoninę, gelbstint mirštančiuosius?..

Pagaliau kiekvienas, eidamas kacetą, atsineš savo biografiją, už kurią ir pateko į mirties fabriką. Užtenka paminti švietimo tarybos nario Germanto veiklą vokiečių metais. Auklėtas ir persimėtas nacistine dvasia, jis išliko lietuvis ir lietuvi, ne nacių interesų gynėjas. Jo dėka išlaikytas universitetas, gimnazijų tinklas, lietuviška mokykla dvasia. Jo dviguba veikla (iš vienos pusės, nuolatiniems *jawohl* vokiečių pareigūnams, iš kitos - atkaklus darbas saugant mokyklas nuo germanizacijos) negalėjo nesulaukti atpildo. Ir kacete, ypač evakuacijos metu, palaikydamas santykius su vokiečiais, jis stengėsi palengvinti savo draugų padėtį... Negalima nenusilenkti profesorius Jurgio atminimui - senyvo amžiaus, nestiprios sveikatos, išgyvenęs kunigystės pašaukimo dramą, jis laisvėje savo veiklą vykdė politiką, priešingai nacių norams, o kacete - savo neišsenkama erudicija, ramiu tvirtumu ir gerumu palaikė draugų dvasią, šviesdamas juos, žadindamas pažinimo troškulį...

Norint suminti visas žmogaus dvasios didingumo raiškas, reiktų perpasakoti visą Stasio Ylos knygos turinį, atskleidžiant žmogaus kovos ir pergales istorijai...

Šiandien, beveik iš 30-ies metų nuotolio žvelgdamas šiuos žmones, matai kitą kacetą, vadinamą *laisvę*, kuriame smilksta ir skursta žmogaus siela. Tas kacetas, deja, neaplenkiamas, kuri iš jo, kurie praję pirmą, už spygliuotą vielą. Jis neaplenkiamas Balio Sruogos - jei būt kitaip, šiandien turėtų kitaip kalbėti apie jo „Dievą mišką“, kuris, paties autorius išlikusiu liudijimu, buvo leidyklos ir cenzūros neatpažįstamam „apipiešiotas“...

Ar tie žmonės, kurie vokiečių konclagerijose kentė už tautą, nekaltai apie tai, kad slygo ir aplinkybės prieš žmogaus dvasią, jo asmenybę? Ar to nekaltai vis laik Sibiro lietuviai kankiniai? Tad kas gi yra žmogus kraštutinėje situacijoje? Kas apskritai yra toji kraštutinė situacija? Ne visada ji reiškia akistatą su mirtimi, bet visada pasirinkim tarp dvasios gyvybės ir dvasios mirties. Pasirinkim, kuris normaliomis slygomis tik retkarčiais apmokamas lagerio kankiniais. Ji reiškia pasirinkim daug mažesniuose dalykuose, bet iš to mažiau išauga didieji. Kiek daug pasako kad ir toks faktelis iš St. Ylos knygos:

Mūsų laikysena moter atžvilgiu išsiskyrė iš kitų kalinių: joki viliojimų, jokio flirto, joki sutartinių ženklų.

Kaceto gyvenimo norma, be variopo nuosmukio pasireiškimo, buvo ir vagystės, kyšiai, suktybės, kurios padavo išvengti bado mirties, susidaryti sau pakenčiamesnį gyvenimą. Lietuviai ir jį saugojo savo orumą.

Pagaliau mes dar mūsų vis labiau „senesniais“ kaliniams, o tai reiškia daugiau nei visi kiti priedai. „Senasis“ žino, mato ir pažįsta daugiau negu naujokas, išsisuka iš nelaimės, lengviau prieina, kur reikia. Tačiau mes nenorėjome pasidaryti tokiais „senesniais“, kurie gudriau išnaudoja kitus. Mes naudojome tik tokiomis progomis, kurios galėjo bent kiek mūsų padėti pagerinti. Tai buvo reikalinga, nes gyvenimas vis dar nebuvo tikras. Buvo draugai, kurie sirgo, ir jiems grįžti mirtis, mūsų pačių, dirbančių, jais buvo labai išsekusios.

Ir visgi žvilgsnis krypta mūsų dienas. Ar mes nuolat nestovime ant tos lemtingos pasirinkimo ribos - pasirinkimo tarp gerio ir blogio, tarp principingumo ir prisitaikymo liškumui, tarp laikinų geidžių patenkinimo ir aukos? Tai anaipatol nėra privataus gyvenimo smulkmenos, kurios tik iš arti matyti, kurios gal pridengtos kilniais, gražiais žodžiais, - tai plytos, iš kurių mąstyme savo asmenybės pamat. Kokie pamatai, toks bus ir visas mūsų tautos miestas, tokie busime mes - savo tautos dvasios kariai.

Kaceto (ne tik vokiečių) sistema ardo ir naikina žmogaus asmenybės greitesniu tempu:

Jautrumas tirpo nebe savaitėmis, bet dienomis. Prigimtis pati sukuria apsaugos priemones, nes jautriai pergyvendamas turėtų išėiti iš proto. Nepasakytum, kad savotiškai gera matyti mušimus, kankinimus ir nebejausti gailės jo, užuojautos, pasipiktinimo. Net dar daugiau - būtis paties mušamam, atlaikyti kirius ir nebeišgyventi skausmo, pažeminimo, ypač pykčio ir keršto. Keista, kad viskas pasidaro taip reliatyvu, net, sakytum, natūralu. Jei iš tavęs pareikalautų prisipažinti kaltu dėl ko nors ir žinotum, jog už tai būtis žiauriai sumuštas, turbūt neberodytum jokio pasipiktinimo, kaip tai esti sovietuose. Žmogus nebisi žmogus, sutryptas

*ir nuasmenintas, parengtas bet kokiam netik tumui ir piktumui.
Tik instinktas kartais dar ginasi - pats vienas savo j gomis.*

Kasdienis gyvenimas nužmoginimo temp tiek sul tina, kad visiškai nusitrina riba tarp žmogiškosios didybės ir menkystės, kad nebejau iame bedugnės tarp idealo ir kasdienybės senos. Ar dar gebame pajusti ir išgyventi šiandienio žmogaus dramą, kuri kiek ne menkesn, o gal dar skaudesnė negu išgyventoji kacete? O gal mes širdis jau nebevirpa, kai matome, kaip kovoje d l b vio (šiandien tokioje rafinuotoje, kuri reiškia aukštesnę, sotesnę ir prabangesnę buitį) žsta asmens orumas, tautos orumas. O gal mes patys jau esame tos kovos aukos, ar tebesame tyls tautos dvasinės stiprybės liudytojai? Liudytojai, kurie nešaukia aikštėse ir kalba ne žodžiais, o gyvenimu. Kam iš mes šiandien galima pritaikyti Stasio Ylos žodžius apie jauną inžinieri Pilyp Narutą:

Jis buvo nuostabiai ramus; galvojo ne apie save, o apie draugus. Kacete jis buvo toks pat. Gal jai iš jo mokyti taktą, išminties, drąsos ir žmonių meilės. <...> Gyvenimo principus jis turėjo ne stoikiškus, bet religiškus. Ir jo religingumas v l buvo vertas sekėti: tvirtas, gilus, pastovus, niekam nekliūvantis.

Šitokios rimties šiandien iš kiekvieno reikalauja laikas, prieštaringos ir sunkios sąlygos, kurios tiek mažą vietą palieka dvasios reikšimui laisvei. Kiekvienas žmogus kažką liudija - jo darbai, mintys, santykiai su kitais, - o tai reiškia, kad liudydamas žmogus nuolat atsiduria kraštutinėje situacijoje, pasirinkimo situacijoje. Ne tokioje sunkioje, ne tokioje žiaurioje, kaip Štuthofas, bet ne mažiau - o gal net daugiau - pavojingoje. Pavojingoje ne išorinei, buitinei gerovei, bet vidinei laisvei. Ar gal tume sau kaip priesaiką pakartoti kaceto lietuvi maldos žodžius:

Darbo sunkumus pakelsim su auka ir ryžtingumu, mielai ir su gera nuotaika. Su Tavimi Viešpatie, nebus sunki jokia auka, nebus nepakeliamas joks bandymas. B sime ramūs, kaip rami mes tautos dvasia, ir giedrūs, kaip mes tautos dangus...

Kacete 46 lietuvi grupė savo kania išpirko tautos garbą - Lietuva, viena iš nedaugelio vokiečių okupuotą tautą, nesudar SS legioną. Šiandien tautos garbą išperka ir liudija kankiniai už laisvą ir tik jį - tie, kurie vargsta kalėjimuose, ir tie, kurie d l ištikimybės kenia vidaus tremtė. Todėl šiandien taip svarbu suprasti, jog lietuvi tautos garbą, jos ištikimybą Kristui, tiesai ir laisvei priklauso nuo vis ir nuo kiekvieno atskirai.

Žiemys [kun. Jonas Laurinas SJ]

NEIŠGIRSTAS ŽYDRYNI ŠAUKSMAS

Neseniai pasirodė Algimanto Žilinsko knygutė „Žemės šauksmas“. Autorius, prieš keliolika metų metus kunigystę, neblogai valdantis plunksnų, jautrios, poetiškos sielos žmogus. Beskaitant tas dailiai suregztas apybraižes, atskleidžiamas kunigiško gyvenimo ir autobiografinius momentus, užkliūva kai kurie teiginiai, kuriais norisi suabejoti.

Svarbiausias dalykas, dėl kurio autorius paliko altorių, tas, kad religijos dogmos jam yra nesuprantamos. Gaila, kad jis tai suprato tik po daugelio metų... Iš tikrųjų jis reikalauja žinojimo. (Paskalis pasakyt: *Tu neperpranti pats savęs, tau pasaulis yra paslaptis, o nori Dievą perprasti!*)

Dant sako: *Paikas, kas tikisi žmogišku proteliu perberti begalybę laukus* (Skaistykla 3, 34).

Žymieji žmonijos mokslininkai tai suvokė ir lenkė galvas prieš tiesas, kurių gelmės pranoksta žmogaus protą. Tačiau A. Žilinskas atsisako ieškoti pasaulio priežasties, nes tai esą primityvu (p. 137-138): jam priimtinesnė materijos amžinumo ir savaiminio vystymosi idėja.

domu, kad taip kalbėti nedrįsta daugelis tų, kurie mokslo pasaulyje yra ryškiausias žvaigždės ir kurių neapšauksi primityvumu. Maksas Planckas (1858-1947), sukūlis fizikos pasaulyje perversmą, šalia fizinio regimojo pasaulio pripažįsta ir dvasinį neregimą. Jis nesidrovi paslaptį kurti vadinti taip, kaip visos senos kultūros tautos per tikėjimą ir Dievą.

Verneris fon Braunas (g. 1912), raketinės technikos pradininkas, sako:

Mano darbai kosmose erdveje ne sumenkina, o tik sustiprina mano tikėjimą Dievu.

Mokslininkai kalba apie pasaulio raidą, bet kartu ir kelia klausimą, ar negalėtų būti kažkokio išankstinio plano (Žakas Monodas, biologas, 1965 m. Nobelio premijos laureatas). Kas šį planą galėtų sudaryti? Kalbami apie gyvybės gamtos raidą, jie kelia abejones ir daro išlygas; sunku sivaizduoti ir sutikti, kad ameba galėtų būti žinduolių prosenele (biologas Joakimas Ilja).

Kitas Nobelio premijos laureatas, žymusis ši dienų fizikas V. Heizenbergas (1901-1976) sako, kad pasaulio egzistencijos ir tvarkos negalima paaiškinti gamtos dėsniais - egzistuoja kažkas aukštesnis už juos. Maksas Bornas (1882-1970), taip pat Nobelio premijos laureatas, rašo netikėtai, kad mokslininkai galėtų rodyti pasaulio pradži kaip natūralios evoliucijos rezultatą.

Iš šių kelių pavyzdžių matyti, kad mokslininkai atvirai prisipažįsta, jog jiems yra pažįstama tik dalis realybės. Algimantas Žilinskas, kuriam nėra Dievo, už juos daug drąsesnis. Jis rašo, jog seminarijoje nedrįsu reikšti savo nuomonę, ginčytis: *Nesišakok, nes tokius greit sutvarko - pro vartus ir baigta.* (Ši pastaba autorius taip pat mokėsi seminarijoje, netgi tuo pačiu metu, kaip

A. Žilinskas, ir gerai atsimena, kaip klierikai diskutuodavo, netgi stengdavosi „sukirsti“ profesori . A. Žilinskui tur t b ti žinoma, kad ir teologijoje yra gin ijam klausim .)

Knygoje rašoma: *Šiandien Bažny ia atsisako savo ankstesnio tvirtinimo ir diplomatiškai išsisuka - Šventas raštas n ra gamtos moksl knyga.*

ia jau A. Žilinsko „atradimas“. V amžiuje šv. Augustinas raš :

Evangelijoje nerandame n vieno žodelio, kad Viešpats b t pasak s: „Aš siun iu jums Guod j , kad jis pamokyt apie saul s ir m nulio skriejim “. [Kristus nor jo mus padaryti krikš ionimis, o ne fizikais ar matematikais.]

Dabartines savo paži ras Žilinskas remia Danielio Didro autoritetu. Be abejo, kritikuoti religij , kaip tai daro Didro, n ra sunku. Didro tur jo šmaikšt liežuv , bet jo etika vargu ar gali mums imponuoti. Jis nepripažino joki etikos vertybi : anot jo, galima ir meluoti, ir pasigerti, jei tik nepadarysi žalos visuomenei. Jis nepripažino skaistumo, blaivyb s, savitvardos, tiesos, leido mel , cinizm . Šiuo atžvilgiu Didro n ra rimtas autoritetas. (Ar A. Žilinskas dr st jo etik pateikti savo vaikams?)

Autorius kelia klausim , k daryti, kai kunigas nustoja tik j s? Pasi- likti prie altoriaus ir veidmainiauti?

Ar jam nežinoma, ko moralin teologija reikalauja iš kunigo? Maksimalaus moralinio tyrumo. Jam taip pat žinoma, kad kanonuose yra numatytas *gr žimas pasaulie i eiles*, kad nesantys savo pašaukimo aukštumoje kunigai pašalinami - suspenduojami, degraduojami.

Sklandant „Žem s šauksm“, krinta akis jausm , emocij persvara. *Širdis rauda*, - rašoma 35 puslapyje. Taip, gali b ti. Bet kur valia? charakteris? vyriškumas?

Žem s šauksmas šventas. Vardan šio šauksmo galima sau daug k leisti, galima pateisinti moralin menkyst , ištižim , donžuaniškus nuotykius, išdavyst . Autorius užmiršta, kad visur, o juo labiau kunigo kelyje, reikia kovoti. Polis Burž savo romane „Vidurdienio demonas“ rašo: *Arba gyvenk, kaip m stai, arba m stysi, kaip gyveni.* Pažym tina, kad š posak klierikams m gdavo kartoti ir Jonas Ragauskas, kai dar buvo dvasios vadas seminarijoje.

Kaipgi anks iau to nepasteb jau?., (p. 150). Tai nat ralu. Kol nebuvo vidinio skilimo, nereik jo ieškoti pasiteisinimo. *Aš basas negaliu pasivaikš ioti* (p. 133), - verkšlena autorius. Apie Vaižgant pasakojama, kad jis basas eidavo vandens pasisemti Nemun . Niekas jam nedraud , ir jis d l to nesiskund .

A. Žilinskui atrodo, kad kunigas negali b ti normalus, visavertis žmogus. *Aš noriu b ti žmogumi! Ir kunigu...* (p. 95). *Reikia b ti žmogumi ir gyventi pilnavert gyvenim* (p. 156).

Istorija mums pateikia nesuskai iuojamai daug asmenybi , kilni ir šviesi , gyvenusi visavert gyvenim esant kunigu. Tai Martynas

Po obutas (Vilniaus universiteto rektorius), Tejaras de Šardenas (pasaulinio garso mokslininkas, kurio veikalai 1955-1965 m. išversti 13 kalbų, tarp jų ir rus kalb), gamtininkas Jurgis Pabrža, Antanas Mackevičius, Motiejus Valančius, Antanas Baranauskas, Vaižgantas, Maironis... Ar jie neneš saulės, ar jos nerado? *Jos nerandu* (p. 183), skundžiasi autorius. Kodėl? Reikėjo kovos ir aukos. Reikėjo mokėti savo širdžiai pasakyti: *ne!*

Ir kas man ta žemė? Jos išsižadau.

Ir kas man tie žmonės, kuriuos pamylėjau? -

Aš numiriau jiems.

Taip rašo kun. Motiejus Gustaitis, pedagogas, poetas, vertėjas, žurnalistas, keli monografijų autorius. Visi šie žmonės girdėjo žemės šauksmą, bet jie išgirdo ir žydryni kvietimą. Atrodo, kad A. Žilinskas nenugirdo *mlynų j tolį* balso. Jis cituoja Janin Degutytę:

Ak, visi, visi mes dideli,

Jei kovojame ir mylim - su svaja,

Jei nemirštame, o gimė tam kovoje.

Peršasi mintis, kad autorius per mažai kovojo dėl savo idealo, kad visi tie išvedžiojimai apie dogmą absurdiškum yra tik siekimas pateisinti savo valios ir jausmų minkštumą, kad nesuprato, jog

tik jimas, - anot Romano Gvardinio, - tai gebėjimas veikti abejonės. Tik jimas - tai neturtas: tai nėra pilna šviesa, tai nereiškia, kad mes viską žinome, bet reiškia, jog mes turime tiek šviesos, kad galime veikti savąjį tamsą.

Perskaičius šį skaudžią ekskunigo išpažintį, pirmoji mintis, kilusi širdy, buvo sušukti su psalmininku: *Benedic, anima, Domino!* - *Garbink, siela, Viešpat, kad man taip neatsitiko: nereikėjo taip vinguriuoti per gyvenimą ir tokios knygos rašyti..*

SKAITYTOJ MINTYS

L. Šermukšnis [Edvardas Šiuožda]

SUSIM STYMAS APIE T VYN

Ne laukai ir pievos sudaro T vyn.

Ne miškai ir upės sudaro T vyn.

Ne kuklios sodybos ir didingi pastatai sudaro T vyn. -

T vyn sudaro žmonų sielos.

Nuo mūsų jaunimo sielų skautumo priklauso tautos dora. Nuo mūsų vyrų ir moterų - tėvų ir motinų - sielų drsos priklauso mūsų pasiaukojimas T vynams labiau. Nuo visų mūsų sielų taurumo priklauso T vynams kultūros didingumas.

Neseniai man teko bti liudytoju gin o, vykusio tarp dviej garbing žmoni , patyrusi daugel persekiojim . Vienas j steng si rodyti, kad dabartin mis s lygomis kova yra svarbiausia susipratasio lietuviu pareiga, kitas rodin jo, kad tautos gyvenimui reikalingesn auka. Klausydamasis karšto j gin o, tiek iš kalbos, tiek iš j gyvenimo, tiek iš daugelio kit besiaukojan i kovotoj žygdarbi supratau, kad kova ir auka yra du neatskiriami dalykai, glaudžiai tarpusavy susij . Be aukos negali bti kovos. O kova yra vis didžiausia auka.

Aš žaviuosi Zigmantu Sierakausku, 1863 m. sukilimo vadovu. Jis tur jo aukšt post Rusijos imperijos generaliniame štabe. Tur jo puiki mylim žmon . Bet jis pasiryžo ir iš jo kovoti ne d l savo interes , ne d l sotaus gyvenimo, kur ir taip jau tur jo, bet d l bendr interes , prieš neteisyb ir priespaud . Iš jo, kad ž t vos 35-eri met amžiaus. Bet tai buvo prasminga mirtis.

Pra jusiais metais min jome kito 1863 m. sukilimo vadovo, kun. Antano Mackeviaus 150 m. gimimo jubiliej . Kod l jis, b damas Paberž s mažos bendruomen s dvasiniu vadovu, pakviet kaimo vyrus eiti su dalgiais kov prieš ginkluot caro armij ? Kod l jis, skelbdamas Dievo žod apie aukos vert žmonijai, m si vadovauti vienam iš didžiausi sukil li b ri ? Tod l, kad kun. Mackeviaus suprato, jog kova d l tautos ideal - ar ji baigt si pergale ar pralaim jimu, - yra didžiausia auka. A. Mackeviaus žuvo jaunas. Tai buvo gyvenimo pradžia ir jis gal jo daug pasidaruoti, šviesdamas valstie ius, bet pasirinko kovos, aukos ir ankstyvos, ta iau labai prasmingos mirties keli .

Kod l Z. Sierakauskas, A. Mackeviaus ir kiti m s tautos didžiavyriai stojo kov su nenugalimu priešu? Aš manau, jog jie suprato ir visiškai vykd Kristaus nurodym : *Išdalyk savo turtus, tada tu gal si sekti paskui mane* (plg. Mt 19, 21). Gyvyb - didžiausias žmogaus turtas, kur ne kiekvienas ir ne bet kada ryžtasi atiduoti. Reikia didžiulio ryžto ir valios, reikia pareigos jausmo, reikia krikš ioniškos meil s - tik tuomet pasiryši tai didelei aukai.

jau kart su draugu nauja miesto gatve, pristatyta puiki dviaušk i nam . Šios gražios pilait s stov jo apsitverusios viena nuo kitos tarsi feodal tvirtinimai. Draugas tar :

- Visi šie žmon s, kurie gyvena šiose pilyse, žuv tiek valstybei, tiek tautai.

Aš jam pritariau. Ir prid riau, kad suburžuaz j s žmogus yra žuv s ne vien valstybei ir tautai, bet ir Dievui. Apsiribojantis savo interesais žmogus neturi joki dvasini ideal . Jo siekiai - tik materialistiniai, egoistiški. Visas tokio žmogaus gyvenimas skirtas tik kaupimui materialini g - rybi , dažnai nes žiningu b du gyt . Žmogus, besistengdamas tur ti atliekamo pinigų, užmiršta, kad jis privalo tur ti dvasin pasaul , ieškoti dvasin s prasm s, privalo gyventi visos tautos gyvenim .

Dažnai dabartinis žmogus Lietuvoje neranda b d o ir nemato reikalo kovoti su blogiu. Jis teisinasi, kad tiek pats, tiek kaimynas so iai gyvena, jam nieko netr ksta, vaikams irgi dav s mokslo. Tod l jis, gal net s m otingai, užmerkia akis prieš blog . Blogis yra šalia m s , netgi mumyse. Bet su juo nekovojava. Ta iau yra dr si , kovojan i žmoni .

Prisimenu atsitikim , vykus prieš 5-6 metus. Vieno nedidelio bažnyt-kaimio klebon su m saugumo pareig nai, prieš tai padar pas j krat . Klebon išsivež saugumo rajono skyri . Praeina viena diena - klebono nepaleidžia. Praeina kita - nepaleidžia. Tre i dien rajono saugum atvažiuoja delegacija parapijie i , vadovaujama 80-me io senuko, buvu-sio knygnešio. Senukas, prasiyr s pro kelis jam keli pastojusius saugu-mie ius, siverž viršininko kabinet ir pareikalavo išleisti klebon . Kai saugumietis prad jo aiškinti, jog klebonas sulaikytas už tai, kad kratos metu rasta neleistinos literat ros, senukas, pasir m s rankomis saugu-mie io stal , tar :

- Tai kaip ia yra dabar, gal Stalino laikai? O gal Muravjovo?

Saugumo viršininkas, pamat s to senuko dr s , atlyžo ir sak paleisti klebon . Argi tai ne nuostabi vienyb s j ga?

Kažkada skai iau vieno m s filosofo mint , kad senieji lietuvi liau-dies šokiai-rateliai iš esm s buvo krikš ioniški, priešingai negu dabarti-niai poriniai šokiai. Šok jas, eidamas bendr ratel , susijungia su visais šok jais, t. y. b damas atskiras individualus šok jas, sudaro vienov su kitais ratelio draugais.

Taip turi b ti tautoje. Žmogus tik tuomet bus naudingas tautai, jeigu jis išeis iš savojo kiauto, jei išsivaduos iš savo individualizmo ir susikurs glaud ryš su kitais individais, kartu sudarydamas vien organizm . Suprantama, žmogus, savo interesus jungdamas su kit interesais, tobu-lins savo asmenyb ir individualum , ta iau ne užsidarydamas siaur savo interes rate, o stengdamasis kitiems atiduoti daugiau negu pasiim-ti. Tik šitaip žmogus taps visavertis tautos narys.

Dabartin s s lygos labai sud tingos ir apgaulingos. Jaunas žmogus, nepatirdamas joki asmenini nelaimi , nuoskaud , gaudamas iš gerai gyvenan i (o dažnai net varging) t v visk , ko tik sigeidžia, kartais pasimeta ir pasiduoda j nešan iai srovei, nerodo atsparumo nei tautos kovoje, nei tik jimo reikaluose. Jis pasidaro abejingas bendriems intere-sams, o tai yra didel blogyb .

Jau iš pirm j mokytoj jaunimas negauna reikiamo kryptingumo. Atvirkš iai, mokytojai jaunoms sieloms dažnai stengiasi nusl pti ties apie m s taut . Štai prieš kelet met teko dalyvauti ekskursijoje. Atvykome Salom jos N ries gimtin . Ten radome b r III—V klas s mo-kinuk . Jie drauge su mokytojais lank žymias rajono vietas (aišku, „revoliucines“), nes buvo laim j konkurs . Kažkas paragino uždainuo-ti. Ir štai mokytojas pasi lo Pachmutovos „Geologus“. Visi nustebome,

sivyravo neįauki tyla. ia, žymios lietuvi poet s gimtin je, dainuoti ne savos tautos dain ! Argi tai ne šventvagyst ? Ar tai ne pasity iojimas, kad ir iš šios poet s, jei ne iš t nekalt mokinuk ? Vienas iš m siški išsprend problem :

- Gal geriau padainuokim „Nemune ledai išplauks“ pagal Salom jos N ries žodžius?

Suprantama, mokytojas, kuris kitados buvo tikrai autoritetas, dabar j jau praranda, tokiais savo veiksmiais atstumia ir gadina vaikus. K jis gali duoti mokiniams ir juo labiau T vynei, jeigu nemoko aukl tini branginti savo literat ros, kult ros?

Neseniai teko sikalb ti su profesin s technin s mokyklos mokiniais, k jie žino apie Pran Vai ait . Pasirodo, kad apie š lietuvi daini n vienas nieko nežinojo, nes mokytoja apie j sakiusi tik tiek, kad jis raš s vadinamuosius socialinius eil raš ius. Eil rašt „Yra šalis“ tik vienas kitas temok jo. Vaikai nustebo, kai pasakiau, kad pagal š eil rašt yra sukurta daina. Padainavau jiems pirmuosius posmus. Jie klaus si labai susidom j , praš dar padainuoti ir band pritarti. Taip iš jaun , dar nevisiškai sužalot širdži liejosi lietuviška daina. Bet ar ilgai j prisimins?

Tikriausias tautos varg supratimas, kovotoj aukos vertinimas, užuojauta ken iantiems galimi tik gerai suprantant krikš ionyb ir gyvenant pagal Kristaus moksl . Deja, šiuo metu netgi didel krikš ioni dalis nepakankamai supranta krikš ionyb . Mano nuomone, ia yra trij kategorij žmon s. Vieni, kurie jau perskait Švent j Rašt , kiti, kurie j dar perskaitys, o treči - kurie neskait ir niekada neskaitys. Pirmieji - tie, kurie supranta Kristaus moksl ir j vykdo. Antrieji - kurie dar jo nepažino, bet savo gyvenime juo vadovaujasi ir, susidarius tam tikroms s lygoms, puikiai supras. Tretieji - niekada Šventojo Rašto neperskaitys ir Kristaus mokslo nesupras, juo labiau niekada juo nepasirems. Tre ia- jai kategorijai gali priklausyti netgi tikintieji, kurie kartais nueina bažny i , net krikštija savo vaikus, ta iau j tik jimas tuo ir pasibaigia. Tod l tikrai juos nuoširdžiai užjau iu, nes krikš ionyb s prasm s jie nesuprato: svarbu ne išorinis ritualas, bet jo prasm ir svarbiausia - aukos prasm . O antrajai kategorijai gali priklausyti netgi visiškai netikintys, netgi ateistai, kurie ta iau Kristaus mokslu vadovaujasi spontaniškai, intuityviai. Aš tikiu, kad ilgainiui jie supras krikš ionyb s esm . Be nuodugnaus Kristaus mokslo supratimo ir auka, ir kova d l T vyn s negali b ti tikra.

Kaip lauko g l puošia piev , kaip medži ošimas taurina tams mišk , kaip vandens iurlenimas atgaivina upel , taip žmogus puošia, taurina ir gaivina T vyn . Ne T vyn atranda žmog , bet žmogus - T vyn . Tik dirbdamas T vyn s labui žmogus prasmina ir savo b t . Ne tai, kad lietuvis gyvena T vyn je, parodo, jog jis T vyn myli, bet tai, kad supranta

tautos viltis, siekius, uždavinius. Arba, kaip rašė m s kult ros puosel - tojas filosofas Vyd nas:

*Žmogus T vyn je tik tiek gyvas yra,
kiek ji jame, jo širdyje gyva!*

Ir jeigu:

*Lig šiol n jai tikru keliu,
T vyn sau tik susirast nor jai...*

Bet nepamirški niekad os:

Žmogus T vyn n tenuėin per šird .

(Prabo i šeš liai)

Ži riu j žaidžian ius vaikus ir galvoju: žaiskite, krykšt aukite, dėiauki - t s... Ateis laikas, kai gyvenimas užd s jums savas problemas, savus klausimus, kaip užd jo juos man, kaip uždėda bet kuriam suaugusiam žmogui. O nuo to, kaip gebame išspr sti tuos sunkiuosius gyvenimo klau - simus, kuri sprendimo nepadiktuoja jokios mokyklos, jokie universitetai, jokie institutai, priklauso labai daug kas. Svarbiausia - nuo to priklauso ateitis to krašto, kur vadiname savo T vyne.

Ži riu tave, Lietuvos jaunime, ir klausiu: ar geb si dr siai užstoti skriaudžiam žmog , kaip tas 80-metis senelis?

J. M-tis [Jonas Ambraziejus]

75-MET NUO LIETUVIŠKOS SPAUDOS DRAUDIMO PANAIKINIMO MININT

Šiais metais šven iame Vilniaus universiteto 400 met jubiliej , bet prad ti noriu nuo b simos sukakties: po 8 met šv sime Lietuvos krikšto 600 met jubiliej .

Pirmiausia d l m s šalyje populiarus termino *prievartinis krikštas*. Jis vis d lto n ra tikslus. Krikšt pri m ir valdinius krikštijo teis ti Lietuvos valdovai, kurie pagal to meto papro ius atstovavo lietuvi tau - tai. Tai buvo aktas, suk r s materialin ir kult rin baz krikš ionybei tapti ne tik politinio, valstybinio, bet ir visuomeninio bei asmeninio gyvenimo faktu. Nereikia užmiršti, jog tauta yra ne paprasta žmoni suma, bet šis tas daugiau. Tad nors 1387 m. didžioji lietuvi tautos dalis, taip pat ir pakrikštytieji, savo paži romis tebebuvo pagonys, tuos metus kaip pos kio tašk visiškai pagr stai vadiname *Lietuvos krikštu*. Kitaip tariant - pirmiausia krikš ionyb pri m Lietuva, paskui - lietu - viai. Apie š pos kio tašk v liau telk si visi m s tautos gyvenimo vykiai: visi jie tur jo užimti vienoki ar kitoki pozicij jo atžvilgiu, visi tur jo su juo ryš , nors kartais sunkiai pastebim . Visuomeniniame gyveni - me jis pirmiausia reišk pasukim Vakar kult ros link. Esming viet šiame kelyje užima m s 400-metis Universitetas, tikra *Alma Mater* - *Motina Maitintoja*.

Bet tai tik regimoji kultūros pusė, pati savaimė ji būtų bereikšmi. Kriekšionybė, sišaknydama visuomeniniame ir asmeniniame gyvenime, galino lietuvius matyti gyvenimą iš aukščiau ir jausti jį giliau, o tai ir yra tikrasis kultūros pakilimas aukštesnį pakopą.

Pagaliau galime pereiti prie lietuviškos spaudos draudimo. Reikia pasakyti, jog terminas - *lietuviškos spaudos, lietuviško žodžio* - nėra tikslus. 1865 m. buvo uždrausta ne lietuviška, bet *lietuvių spauda lotyniškomis raidėmis*. Pati valdžia spausdino vairius leidinius lietuvių kalba, bet... *kirilica*. Savo gilumine prasme tai buvo lotyniško kelio paneigimas ir bandymas nukreipti bizantišką. Juo buvo paneigtas ir Lietuvos kaip kultūrinio dvasinio vieneto suverenitetas. Generalgubernatoriaus Kaufmano 1865 09 23 potvarkyje netgi kalbama ne apie *lietuvių kalbą*, bet apie *lietuvių* ir *žemaičių tarmes*.

Atsiriboję nuo lotyniškosios ir bizantiškosios kultūros bet koki palyginim vertingumo požiūriu - jos abi yra vertingos. Ir vienos, ir kitos netekusios pasaulis būtų nuskurdintas. Universalia prasme kova dėl lietuviško žodžio buvo ne kova dėl lotyniškojo raidyno ir kultūros, ne dėl bizantiškosios kultūros ir *kirilicos*, bet kova dėl dvasinio tautos ir atskiros žmogaus suvereniteto. Būtent šia prasme terminas *kova dėl lietuviškos spaudos* yra visiškai tikslus. Tas terminas visai tinka ir tebevykstantiems kovai, nes ir dabar spausdintas žodis siekiama paversti ne lietuvių kalbos ir kultūros suvereniteto skleidžiu, o tik *tarmės* reiškiu. Kartu tai prieš 600 metų padaryto sprendimo paneigimas, nes apsispręsti gali tik suverenai.

Lietuviškos spaudos draudimas truko 39-erius metus. Taip jau sutapo, kad ir dabartiniam *lietuviškos spaudos draudimui* šiemet sukako 39 metai. Pirmoji kova buvo laimėta, antroji - tebesitšia. Tikime, kad ir dabar pasitvirtins Vilniaus generalgubernatoriaus P. Sviatopolko-Mirskio 1903 m. rašto vidaus reikalų ministrui Plevevi išvada: *Niekur ir niekuomet literatūra nebuvo skiriama vyriausybei. Ji todamaši kartu su bendru dvasiniu tautos augimu, literatūra visiškai priklauso nuo visuomenės*.

Bet mūsų tik 3 milijonai. Kinai, indai vien tik metinis prieaugis 5 ir daugiau kartų didesnis. Kokiągi reikšmę šios mūsų pergalės ir kovos turi vis didėjančioje žmonių roje?

Tačiau juk tauta - tai ne kažkas šalia mūsų, bet mumyse. Lietuvišką žodį spausdino ir spausdina, neš ir neša ne abstraktūs lietuviai. Pakartai, sušaudyti, nukankinti, amžinajame šale palaidoti irgi ne lietuviai apskritai. Tai mūsų proseneliai, seneliai, tėvai, dėdės, broliai. Tautos istorija yra tarsi sutelktinai mūsų biografija, ir jos klastojimas kartu yra ir tavo, ir mano gyvenimo klastojimas. Tautos teisė yra neatskiriama žmogaus teisių dalis, ir šia prasme vienas lietuvis nėra mažesnė tauta už vieną rusą ar kiną.

Tad lietuvių tauta kovojo ir kovoja ne dėl archajiškų atributų, brangių tik saulei keistuolių, bet dėl vertybių, bendrų visai žmonijai. Manau, kad

ir naujasis, dabartinis ar bsimas Vilniaus ir visos Lietuvos generalgubernatorius (oficialiai - antrasis sekretorius) kada nors savo memorandume parašys, jog jokiai valdžiai nra lemta lietuvi taut toje kovoje nugal ti.

LITERAT RA

1. *Lietuvos TSR istorijos šaltiniai*. T. 2.
2. V. Merkys. *Nelegalioji lietuvi spauda kapitalizmo laikotarpiu (ligi 1904 m.)*. Vilnius, 1978.

RELIGINIS GYVENIMAS UŽSIENYJE

SPONTANIŠKOS ATGIMIMO FORMOS KRIKŠ IONYB JE

Jau 10 met visame pasaulyje vyksta jaunimo s j dis, kaip niekada ir niekur platus, dinamiškas ir intensyvus. Jame dalyvauja 15-20-me iai jaunuoliai, niekieno iš viršaus nesuburti. S j džio vardus suk r patys jo dalyviai arba visuomen . Tai *J zaus revoliucionieriai*, *Naujieji krikš ionys*, *Krikš ioniškieji hipiai*, *Gatv s krikš ionys*, *J zaus driskiai*, *Didži j keli krikš ionys*, *Hipiai pagal Evangelij*, *Tiesmuka liaudis*, *Dvidešimtm e iai*, *vienyk it s!*, *Bendruomen s branduoliai* ir t. t.

Kas jis, tas s j dis, spontaniškai gim s apie 1967-1968 metus Amerikoje ir greitai paplit s ne tik visoje Šiaur s ir Piet Amerikoje, bet pasiek s ir Europos šalis? Jis jungia apie por milijon vairi rasi ir išsilavinimo jaunimo. Šis s j dis atsirado ir ple iasi tarp vairi profesij jaunimo, kurio nemaža dalis katalikiška. S j dyje dalyvauja vyskupai ir kunigai. Jis pagauna net ir netikint jaunim , siurbia save visus, kaip pirm j amži Jeruzal s krikš ioni ugnis arba XVI-XVII amžiuje šv. Pranciškaus Salezie io s j dis. Šie s j džiai, kuri š kis: *J gas skirti tam, kad gyventum*, - siejasi su Vatikano II Susirinkimo mintimis. Bandydami naujai gyvendinti krikš ionyb , jaunuoliai jungiasi 10-30 žmoni grupes, rengia sueigas, užsi mimus, numato savo pareigas bei gyvenimo b d . Jie jau iasi sipareigoj globaliniu mastu priklausyti visuotinei Bažny iai ir t priklausomum liudija konkre iu gyvenimu. N ra jokios vadovyb s, joki privilegij ar skirtum tarpusavio santykiuose nei ras s, nei užimamos vietos, nei lyties atžvilgiu.

1971 m. stambieji amerikie i laikraš iai, pradant dienraš iu „Times“, m pla iai rašyti apie *J zaus revoliucionierius*. Po spektakli „Dieviškieji kerai“, „J zus Kristus superžvaigžd “ visuomen pamat , jog jaunimas spontaniškai pakilo *gr žinti Krist gyvenim* . Spaudos suteiktas *J zaus revoliucionieri* vardas turi ne alegorin , bet tiesiogin prasm , nes jie patys pasivadino *naujaisiais krikš ionimis*.

Kokie *J zaus revoliucionieri* veiklos bruožai duoda teis jiems šitaip vadintis? K gi reiškia j revoliucija krikš ionyb s poži riu? *J zaus*

revoliucionieri s j dyje galima išskirti kelet srovi , kuri svarbiausios - *Krikšioniškieji hipiai* ir *Tiesmuka liaudis*.

Krikšioniškieji hipiai - gausiausias, dinamiškiausias s j džio sparnas. Juos dažnai vadina *Jesus Freales*, kaip Amerikoje vadina visus nuo visuomen s atitr kusius hipius bei narkomanus. Šitas *Jesus Freales* arba *J zaus driski* , *J zaus hipi* s j dis gim San Franciske, nusl gus tikr j hipi apog jui. *J zaus driski* kult rin revoliucija pl t si dviem pagrindin mis kryptimis: 1) *komuna*; 2) *masiniais koncertais*. Vienos krikšioniškos komunos buvo kuriamos toli nuo kult ros židini , kitos - miestuose. Kalifornijoje komunos steng si realizuoti tradicin vienuolyn , ind *ašram* ar turistini bazi tip . ia pratinamasi medituoti, tyliai melstis, bendrai dirbti ir maitintis. Visa daroma su džiaugsmu, improvizuojant. savo tarp priimami ieškantys nuošalumo, branginantys mald ir jautr s kolektyvui. Pragyvena iš smulkios daržininkyst s ir parduodami vairius savo gaminius - ženklelius, kryželius, leisdami religin laikrašt l .

Miest komunos tikslas - krikšioniška veikla tarp pa i hipi . S j dis, pasivadins *gatv s krikšionimis*, irgi prasid jo Kalifornijoje ir greit paplito visoje Amerikoje. Kiekviena grup egzistavo savarankiškai, ta iau bendravo tarpusavy, keisdami patirtimi, žurnalais bei vairiomis priemon mis. Šios komunos turi savo užeigos namus, kavines, kur gali užeiti kiekvienas. Juose rengti miegamieji, sal susirinkimams ir pamaldoms. Yra diskotekos. Nemokamai duodama bealkoholini g rim . Kiekvienas žino, kad ia gaus materialin ir moralin param . Užeigos rengiamos buvusiose smukl se, apleistose krautuv l se, garažuose, naktiniuose klubuose, landyn se. Jos tampa *J zaus kavin mis*. Užeigos puikiai sutvarkytos, turi sp dingas iškasas: „Katakombos“, „Aeropagas“, „T vo namai“, „J zus mumyse“, „Adatos skylut“, „Broliškos meil s užeiga“ ir t.t. ia b riuojasi buv narkomanai, „amžini studentai“. Šie *gatv s krikšionys*, kurie vis gyvenim atidav J zui ir dirba su nepaprastu veržlumu, gyvena kolektyviai, l šas, gaunamas iš savo darbo ir auk , skiria krikšionybei skleisti.

Kitas *nauj j krikšioni* sparnas - *Evangelijos hipiai*. Jie dalyvauja visuose stambesniuose muzikiniuose renginiuose, ia susitinka su jaunais narkomanais, padeda jiems pasveikti ir jungia savo eiles. Nor dami grei iau sueiti kontakt su visuomen s padugn mis, kai kurie patys organizuoja savo orkestrus. Pavyzdžiui, Spokajaus *J zaus driskiai* sijung Mak Mikl jaus „Iš proto varan ios muzikos ansambl“ ir j pakeit gera muzika J zaus Kristaus garbei.

Daugelis *gatv s krikšioni* nari nekei ia savo buvusios išvaizdos - laisvai želianti barzda, ilgi plaukai, kakta, perjuosta kaspinu, sandalais apautos basos kojos, apdrisk , apsikarst blizguiais, primenaniais krikšioniškas emblemas (kryželiai, medalionai, žuvel s, J zaus atvaizdai). Tiesa, nemaža dalis atsisak buvusios aprangos, kaip ir praeities. *Nauj j krikšioni* dal sudaro vidurini mokykl moksleiviai, anks iau

nieko bendra su hipiais netur j , savo išvaizda b dami priešingyb hi-
piams ir bitlams.

Krikš ionišk j hipi š kiai: *J zus mus išganys!; Mesijas mums at-
si stas!; Telaimina jus Dievas!; Nusišypsok, juk Dievas tave myli; Pagar-
ba Viešpa iui; J zus mums padeda! Gatv s krikš ionys* turi emblem -
dang pakelta ranka, rodanti pirštu j virš . Šalia kryželis su užrašu:
Vienintelis kelias. Tai reiškia, kad J zus yra vienintelis Kelias, norint iš-
laikyti savo asmenyb . Vieni kitus paž sta iš sutartini rank judesi .

Tiesmuka liaudis - tai šimtai student iš vidutini visuomen s sluoksn-
ni . Jie nepretenduoja laikytis hipi veiklos stiliaus, ta iau naudoja tuos
pa ius š kius ir simbolius. Nuo 1969 m. jie masiškai jungiasi prie sam-
b ri , gyvenan i evangeliniu stiliumi tam tikrose stovyklose. Kita ver-
tus, jie susib r bendruomenes, kurios telpa tradicin se Bažny ios ribo-
se. Iš j stambesn s yra šios:

1) *Kryžiaus žyg už Krist* , [kurta 1951 m., o 1974 m. tur jo jau 450
stovykl , kuriose pastoviai dirbo 3000 žmoniai .

2) *Pety's petin, jaunime!* kurta 1941 m.; jai priklauso per 1300 krikš-
ioni jaunimo klub .

3) *Tarpuniversitetin krikš ioni draugija* - veikia nuo 1970 m. Ilinoj-
aus universitete; jos suvažiavime 1974 m. dalyvavo apie 12 000 nari .

4) *Jaunieji - Kristui*, kurta 1975 m.; ši bendruomen veik 2700 auk-
št j mokykl .

Vis stipriai susicementavusi grupuo i veikt finansuoja turtingesni
tikintieji. Konkurencijos tarp bendruomeni n ra. *Krikš ioniškieji hipiai*
arba *J zaus driskiai* veikia daugiau individualiai. Pasigav auk , jie sten-
giasi individualiai j apdoroti, nor dami ištraukti iš nusikalstamo ar ne-
sveiko gyvenimo b do ir paversti veikliu krikš ionimi. *Tiesmuka liaudis*
pirmiausia r pinasi masiniais susirinkimais. Jie neatitr ksta nuo Bažny-
ios veiklos form bei stiliaus, tik prideda kontrkult rinius reikalavimus:
jie reikalauja gyventi pagal Evangelij .

Susirinkimams vadovauti kvie iami jauni populiar s asmenys, gerai
žinomi visuomenei kovotojai su narkomanija, alkoholizmu, prostitucija
bei nepilname i nusikalstamumu. Susirinkim poveikis milžiniškas. Juo-
se išryšk ja asmenyb s, geban ios aktyviai reikštis stovyklose, mokyklo-
se, periferijoje.

Tie s j džiai trejopi: vieni studijuoja Švent j Rašt , kiti gilinasi mal-
d , tretii aktyviai sleidžia krikš ionyb s id jas. Itakingiausias iš j -
Mums tik 20 met arba *Dvidešimtme iai - lenktynes!*, steigtas 1958 m.
Pensilvanijoje. Jo kv p jas D. Vilkersonas, jausdamas nesulaikom nor
gelb ti Bruklino narkomanus bei nepilname ius nusikalt lius, m si vis
krikš ionyb s padiktuo priemoni . Jo praktiškas ekumenizmas užkr t
beveik visus *J zaus revoliucionierius*. Jo ir jaunuoli giliu sitikiniu,
krikš ionyb - tai pirmiausia asmeninis santykis su J zumi.

Šie s j džiai nekuria naujos religijos, vairi konfesij jaunuoliams jie netrukdo praktikuoti j religij . Netrukdo aktyviai reikštis savo parapijoje. Jei kam *J zaus revoliucionieriaus* gyvenimas pasidaro per sunkus, gali laisvai, niekieno nesmerkiamas pasitraukti.

J zaus revoliucionieriai ne tik stengiasi pažinti pla iuosius visuomen s sluoksnius, bet nori sukelti atgimim vairi konfesij viduje, n vienos j neišskirdami. Jie nesikiša joki politin veicl . Jiems b dingas šventas pasibais jimas materializmu ir ateizmu. savo veicl jie pasineria be joki išlyg , visa fizine ir dvasine b timi.

Radikaliausi yra *J zaus driskiai*. J moral , m siškai tariant, yra konservatyvi: jie stoja prieš narkotikus, gimim kontrol bei ribojim , prieš abortus, prieš lytinio gyvenimo laisv prieš ir po vedyb . J gretose dažnai sutiksi katalik vienuoli ir kunig , kurie laiko save visateisiais s j džio nariais.

(Sutrumpinta iš: *Tiesos kelias. Nr. 12*)

BAŽNY IA LIETUVOJE IR PASAULYJE

Tradicinis žygis Šiluv . 1974 metais *Eucharistijos bi iuli* iniciatyva vyko pirmasis žygis iš Tytuv n Šiluv . Jame dalyvavo apie 300 žmoni .

1979 m. rugpj io 26 d. tradicin žyg susirinko apie 1000 žmoni , tarp j daugiausia buvo jaunimo. Nuo Tytuv n bažny ios patrauk me Šiluv , eidami kalb jome rožan i , litanijas ir giedojome giesmes. Trumpai pasimeld kopy ioje, visi susirinkome bažny i šv. Miši ; jas aukoj žygyje dalyvav s kunigas. T kstantin mini vienijo viena intencija: permaldauti eucharistin Krist ir Šv . Marij už tautos nuod mes, prašyti, kad gelb t Lietuv nuo alkoholizmo, ateizmo ir moralinio supuvimo, kaip kadaise išgelb jo nuo protestantizmo.

Per Lietuv ritasi dvasinio atgimimo banga. Vis daugiau jaun žmoni pakyla kovai d l dvasini vertybi . Mes praš me Marij , kad Ji su Kristumi stov t šio s j džio priekyje, kad laimint mus, teikt j g ir išminties nelengvoje kovoje. Praš me J pagalbos ugdant kiekvieno m s dvasin gyvenim . Nes veiklos s km priklauso nuo m s vidinio nusiteikimo, nuo intencijos grynumo. Žygiai Šiluv n ra išorin demonstracija. J vert priklauso nuo m s mald nuoširdumo, nuo to, kiek mes b sime pasireng pasinaudoti Viešpaties malone.

Žygyje dalyvav s kunigas ragino mus kovoti su pa ia didžiausia m s amžiaus blogybe - alkoholiu, kuris skatina ir kitas blogybes. Šita kova gali pareikalauti dideli ir skaudži auk , ta iau tai neturi sumažinti ryžto.

Baig si pamaldos, nuskamb jo paskutiniai giesm s *Marija, Marija* žodžiai. Prie Marijos koj liko sud tos m s g l s, svajon s ir pasiryžimai.

Bet žygis nesibaig . Jis tik prasid jo. Išsiskirst me po Lietuv , nešdamiesi didel svajon : kovoti d l savo pa i dvasin s pažangos, kovoti su didžiuoju priešu - alkoholizmu. Tegul auga blaivi ir dora jaunoji Lietuvos karta, ištikima Kristui ir Marijai. Tai bus gražiausios g l s prie Viešpaties koj . O kai bus sunku, kai pavargsime, kai ims pagunda pasukti lengvesniu keliu, geroji m s Motina kvies mus iš klystkeli , teiks j g b ti šio pažangaus s j džio priekyje.

G. B-n [Stas Belickien]

Arkivysk. Jurgio Matulai io beatifikacijos intencija. Lenkijoje dominikon bažny ioje Vroclave vyko mald diena prašant greitos Dievo tarno, arkivyskupo Jurgio Matulai io-Matulevi iaus beatifikacijos. Šv. Mišias lietuvi kalba koncelebravo kun. Alfonsas Jurkevi ius ir kun. magistras Alfredas Rukša, kuris pasak homilij apie Vilniaus arkivyskupo gyvenim ir veicl . Iškilm se giedojo choras. Dalyvavo atvykusi iš Poznan s 82 met arkivyskupo giminait vienuol , Šv . Mergel s Marijos Nekaltojo Prasid jimo seser kongregacijos vyresnioji Janina Matulaityt (Matulaitis).

Arkivysk. Jurgis Matulaitis buvo aktyvus visuomen s veik jas XX a. pradžios krikš ioni demokrat jud jime. Reformavo ir atnaujino kunig Marijon kongregacij . 1918 m. steig Šv . Mergel s Marijos Nekaltojo Prasid jimo Vargdieni seser kongregacij . Jo beatifikacijos procesas prad tas Romoje 1953 metais.

Vyskupas Paulius Marcinkus Lenkijoje. Geguž s m nes Lenkijoje lank si lietuvis vyskupas Paulius Marcinkus. Varšuvoje su lenk valdžia jis aptar popiežiaus vizito klausimus. Vyskupas apži r jo visas vietas, kurias popiežius tur jo aplankyti. J pri m Varšuvos vyskupas koadjutorius Zbignevas Kraševskis ir saugumo galiotinis - vidaus reikal ministras.

Vysk. Paulius Marcinkus dalyvavo organizuojant ir popiežiaus Pauliaus VI keliones, o 1970 m. Filipinuose sukliud pasik sinim prieš popieži .

Popiežiaus susitikimas su jaunimu Lenkijoje. popiežiaus vizito Lenkijoje program jo susitikimas su jaunimu. Valdžia m gino sukliudyti, bet tur jo nusileisti. Sekmini sekmdienio (1979 06 03) ryt minios jaunimo pripild aikšt prie Šv. Onos bažny ios Varšuvoje. Buvo numatyta, kad dalyvaus keletas t kstan i , bet susirinko pus milijono. Popiežiaus kalba buvo pertraukiama ilg plovim . Staiga tarsi pagal komand pakilo dang daugyb kryži . Popiežius juos palaimino. Pasigirdo giesm : *Mes trokštam Dievo.*

Lenkijoje televizija stengsi nuslapti šilt popiežiaus priėmimą. Retai rod jaunimo būrius: filmavo dažniausiai senus žmones, vienuoles bei kunigus.

Varšuvoje Pergalės aikštėje buvo pastatytas 20 m aukščio kryžius.

Lurd aplank per 4 milijonus žmonių. 1978 m. Lurdo stebuklaviet aplank per 4 milijonus maldininkų. Prieš 10 metų per metus jį atvykdavo apie 2,5 milijono. Padidėjo maldininkų ligoniškiai. Per 1977 m. apsilankė daugiau kaip 60 000 ligonių. Iš jų beveik du trečdaliai užsieniečiai.

Kiek diakonų pasaulyje. Nuo tada, kai Vatikano II Susirinkimas vedė diakonatą, diakonus šventinta arti 5000 vyrų. Tarptautinio diakonato centro Fryburge (VFR) žiniomis, 1979 m. sausio mėn. pasaulyje buvo 4877 diakonai. Daugiausia nuolatini diakonai turi JAV kur darbuojasi 3087 vyrai. Vidurio ir Pietų Amerikoje yra 530 diakonų. Kanadoje - 140. Dvylikoje Azijos kraštų yra 70, Australijoje ir Okeanijoje - 37.

Naujoviška Šventojo Rašto laida. Pirmą kartą Biblijos kin draugija gavo iš Kinijos valdžios leidimą spausdinti Šventąjį Raštą, išverstą ir perrašytą lotyniškais raidėmis. Šito „romanizuoto“ Šventojo Rašto tiražas tik 5000 egzempliorių.

Dokumentas apie išsiskyrusių sielovadą. Italijos Vyskupo konferencija, vykusioji 1979 m. balandžio 26 d., svarstė išsiskyrusių šeimų naujos santuokos klausimą. Daugelio komiteto pareikštas dokumentas patvirtinta santuokos neišardomybę. Vyskupai nurodo, kad jiems nepriklauso teisė spręsti apie išsiskyrusiųs žmones, kurių mato tik Dievas, ir tik Jis gali teisti. Jie konstatuoja, kad išsiskyrusieji ir visi susituokiantieji nėra išskirti iš Bažnyčios, tačiau neranda galimybių tokiais išsiskyrusiuosius susituokius leisti prie Atgailos sakramento ir šv. Komunijos.

Kalkutos Teresė. Japonijoje pagamintas filmas apie Kalkutos Motiną Teresę, didžiąją labdarę ir vienuoliją steigėją.